

Ostffyasszonyfai Petőfi Sándor Óvoda

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

*„A legtöbb, amit a gyerekeinknek adhatunk: gyökerek és szárnyak ”
(Johann W. von Goethe)*

Érvényes: 1999. 09. 01.

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETŐ	4
I.1. Az intézmény adatai	5
I.2. Helyzetkép és óvodánk rövid története	6
I.3. Óvodánk sajátos arculata, küldetésnyilatkozat	7
I.4. Gyermekképünk	9
II. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	9
II.1. Egészséges életmód alakítása	10
II. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása	15
II. 3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	20
III. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK FEJLESZTÉSE	22
III. 1. Sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdőgyermekek integrált nevelése	23
III. 2. A kiemelten tehetséges gyermek	26
III. 3. Aszociális hátrányok enyhítését segítő és gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységünk	28
III. 4. Migráns gyerekek interkulturális nevelése	31
IV. NEVELÉSI PROGRAMUNK FELTÉTELRENDSZERE	32
IV.1. Személyi feltételeink	32
IV. 2. Tárgyi feltételeink	34
V. A NEVELÉS TARTALMA	35
V. 1. J á t é k	35
V. 2. Verselés, mesélés	39
V. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	41
V. 4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	44
V. 5. M o z g á s	46
V. 6. A külső világ tevékeny megismerése	49
V. 7. Munka jellegű tevékenységek	54
V. 8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	57
VI. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	59

VII. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	63
VII. 1. Az intézmény irányítási, szervezeti modellje	63
VII. 2. Óvodánk kapcsolatai	64
VIII. AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	67
IX. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK	69
X. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	70
1. számú melléklet 2023. (A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ HELYISÉGEK, BERENDEZÉSEK, ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE)	71

I. BEVEZETŐ

A Kormány 137/1996.(VIII.28.) számú rendeletének mellékleteként kiadta az Óvodai nevelés országos alapprogramját. (Továbbiakban: Alapprogram)

A közoktatási törvény értelmében 1999. szeptember 1-jétől óvodánk is megkezdte az alapprogramra épülő helyi program szerint a nevelőmunkát.

A programot a törvényekben és rendeletekben foglaltaknak megfelelően, azóta többször is felülvizsgáltuk és módosításokat hajtottunk végre. A 2011. évi CXCV. törvény A nemzeti köznevelésről – bevezetésével felülvizsgálták az óvodai nevelés országos alapprogramját is, melynek során több ponton változtatásra került sor. A most hatályos Alapprogramot a 363/2012.(XII.17.) Kormányrendelet 1. számú melléklete tartalmazza.

A törvény lehetőséget adott arra, hogy az óvoda önállóan készítsen helyi programot, vagy kész programok közül válasszon.

Nevelőtestületünk 1999-ben úgy döntött, hogy önállóan írunk helyi programot.

Miért döntöttünk így?

A falu lélekszámának csökkenése mellett, sajnos az óvodai gyermeklétszám is, 1997-ben drasztikusan csökkent. Ezért a fenntartó 1997. szeptember 1-től - az addig kétszorosított óvodát egy csoportosra szervezte át. A vegyes csoport önmagában is megkövetelte, hogy szakítsunk az addigi gyakorlattal és sok új módszertani, szervezési feladat elé állította az óvónőket. Azokban az években próbáltuk a gyakorlatba átültetni a vegyes csoport neveléséről alkotott elképzeléseinket, szakmai ismereteinket, miközben folyamatosan informálódtunk az új, alternatív óvodapedagógiai programokról, eljárásokról. Mindezek birtokában született meg döntésünk, - hogy választott program adaptálása helyett – önállóan írt helyi programot készítsünk a már kialakulóban lévő jó gyakorlat szerint, maximálisan figyelembe véve a helyi sajátosságokat, helyi igényeket, széles körű autonómiát biztosítva az egyes pedagógusok számára.

A program készítésénél helyzetelemzésből indultunk ki, felmértük milyen mikro és makro környezetből érkeznek gyermekeink, melyek a családok óvodával szembeni elvárásai.

Programunkat a már említett Alapprogram mellett Vas megye közoktatási fejlesztési tervének figyelembe vételével készítettük el.

Nekünk, óvodapedagógusoknak úgy kell közvetíteni kultúránkat, hogy ezáltal az óvodás gyermekek érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodjanak, képességeik kibontakozhassanak. Ismernünk kell a módját és vállalnunk a felelősséget, hogy úgy vezessük el a gyermekeinket az iskola küszöbéig, hogy az új feladatokra felkészültek, alkalmasak legyenek, s eközben boldog gyermekkorukat megőrizhessék!

Az első Helyi Óvodai Program bevezetésétől eltelt évek tapasztalatai azt igazolják, hogy gyermekeink szeretnek óvodába járni, szívesen, örömmel tevékenykednek, nyitottak a környező világra, szeretik a kihívásokat, tevékenységükben megjelenik a kreativitás. A programunk eredményeként gyermekeink többsége 6-7 éves korukra alkalmassá válik az iskolakezdésre.

I.1. Az intézmény adatai

Az intézmény hivatalos elnevezése:

Ostffyasszonyfai Petőfi Sándor Óvoda

Székhelye (címe): Ostffyasszonyfai Petőfi Sándor Óvoda

9512 Ostffyasszonyfa, Kossuth Lajos u. 28.

OM azonosító: 201959

Telefon/fax : 06-95/594 - 004

Az intézmény egyéb telephelyei:

Iskolai Melegítő Konyha – 9512 Ostffyasszonyfa, Ady Endre u. 1.

Telefon:06-95/394-117

Alapító szerve, fenntartója és irányító szerve:

OSTFFYASSZONYFA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

9512 Ostffyasszonyfa, Kossuth L. u. 40.

Az alapítás időpontja: 1992. július 1.

Az intézmény alapfeladata, főtevékenysége:

- Óvodai nevelés

- Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése, ellátása:

beszédfogyatékosok

Alaptevékenységei:

- Gyermekétkeztetés köznevelési intézményben (óvodai és iskolai)

- Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben

- Közfoglalkoztatás: hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás

Az intézmény gazdálkodási besorolása:

Az intézmény önállóan működő költségvetési szerv, melynek vezetőjét az önkormányzat képviselő-testülete pályázat útján 5 éves időtartamra bízta meg.

Gazdálkodási, pénzügyi feladatait a Celldömölki Közös Önkormányzati Hivatal (9500 Celldömölk, Városháza tér 1.) látja el.

Költségvetési kerete az Ostffyasszonyfa Község Önkormányzatának elemi költségvetésében szerepel.

I.2. Helyzetkép és óvodánk rövid története

Az óvoda Ostffyasszonyfa község közigazgatási területén biztosítja az óvodai ellátást, az óvodai és az iskolai gyermekétkeztetést.

Ostffyasszonyfa Vas vármegye keleti részén található Árpád-kori település, az Osl nemzetség birtoka volt, gazdag történelmi és irodalmi hagyományokkal rendelkezik. Közúton Sárvár és Celldömölk városokhoz van közel, vasútállomása a falutól 7 km-re van. A falu rendezett, jó infrastruktúrával rendelkezik. A lakosság életmódjára a hagyományokra épülő, a boldogulást kereső aktivitás jellemző. A lakosság mára nagyon kis része él mezőgazdaságból vagy állattenyésztésből. Másik része a környező városokban vagy helyi intézményekben, Kft.-ben dolgozik. Lakossága a régi 2 600 főről mára kb. 776 főre csökkent (2021. jan. 1.).

1942. december 1-én kezdte működését Ostffyasszonyfán az óvoda. Koczor Dániel volt szolgabíró kastélyában, aki végrendeletileg hagyta kastélyát a községi óvoda céljaira. Induláskor 36 óvodással kezdte meg működését, mely 1943-44 nyarán, a dologidőben 50-60 főre emelkedett. Az ügyek intézését óvodabizottság végezte. Tagjai közt helyi földbirtokos, malomtulajdonos, kántortanító, lelkészek voltak.

Az 1955-60-as években annyira elnéptelenedett az óvoda, félő volt, hogy megszüntetik. Ezt követően jobb évek következtek, 1963 után az egycsoportos óvoda kicsinek bizonyult, ezen kívül az épület sem felelt már meg az egyre növekvő követelményeknek. Így aztán hamarosan egy új, modern óvoda tervei készültek el.

1979. szeptember 14-én ünnepélyesen felavatták és átadták rendeltetésének az 50 férőhelyes (2 csoportszobás) óvodát, melyben akkor főzőkonyha is helyet kapott. A régi óvodaépület lebontása után megnövekedett óvodaudvart korszerűsítettük, átrendeztük, füvesítettük.

A fenntartó 1997. szeptember 1-től - az addig kétszobás óvodát egy csoportosra szervezte át.

A fenntartó és a szülők segítségével folyamatosan bővítettük és szépítettük óvodánkat. Parkosítással, virágültetéssel, a berendezések, kisbútorok cseréjével, konyhai gépek vásárlásával, 1998-ban a gázfűtés bevezetésével, 1999 őszén udvari rönk- mászóvárral, 2000-től tornaszobával, számítógéppel, internet eléréssel gazdagodtunk. Ezt követően is folyamatosan fejlődött óvodánk: 2006-2007-ben a csoport, a tornaszoba és az öltöző padozata lett felújítva, (műpadló helyett laminált padló ill. járólappal) és megvalósult a vízvezetékrendszer cseréje.

2008-ban megtörtént az óvoda teljes külső felújítása, ezzel egy időben a régi játszótér nagy része lebontásra került, s az óvodaudvaron a törvényi előírásnak eleget téve új, EU szabványnak megfelelő játszótér épült. 2015-ben elkerülhetlenné vált a lapostető szigetelése, amit a fenntartónk önerőből valósított meg.

2017-18-as nevelési év első felében pedig 30 milliós BM pályázati és 10 milliós önkormányzati beruházásnak köszönhetően az óvoda teljes belső felújításon esett át. Kialakításra került egy

tágasabb gyerekmosdó és öltöző, egy nagyobb szülői fogadó, egy szép logopédiai szoba, egy új nevelői szoba az óvodapedagógusoknak, egy modern eszközökkel felszerelt melegítőkonyha. Új nyílászárók, radiátorok, akadálymentesítő rámpa, a villamos hálózat teljes felújítása és modern, ledes világítótestek, s ami az óvoda használóinak a leglátványosabb, kb. 1.8 millió Ft értékben új csoportszobai és öltöző bútorok, irodabútorok, új gyermekágyak és ágyneműk kerültek megvásárlásra.

I.3. Óvodánk sajátos arculata, küldetésnyilatkozat

Az Alapprogram kimondja ÓVODAKÉP címszó alatt:

„AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEK NEVELÉSÉNEK ELSŐDLEGES SZÍNTERE A CSALÁD. AZ ÓVODA A KÖZNEVELÉSI RENDSZER SZAKMAILAG ÖNÁLLÓ NEVELÉSI INTÉZMÉNYE, A CSALÁDI NEVELÉS KIEGÉSZÍTŐJE A GYERMEK HARMADIK ÉLETÉVÉTŐL AZ ISKOLÁBA LÉPÉSIG.”

Az óvodai nevelés célja, hogy elősegítse:

- az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését,
- a gyermeki személyiség kibontakozását,
- a hátrányok csökkenését,

az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Az óvoda funkciói:

- ÓVÓ - VÉDŐ
- SZOCIÁLIS
- NEVELŐ - SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ

Maga az épület közel 40 éve épült, a 2023/24-es nevelési évben egy csoportos, 25 kisgyermek óvodai nevelését teszi lehetővé. A 2018-ban felújított épület belső adottságai megfelelőek, korszerű tárgyi eszközök és modern melegítőkonyha segítik a munkánkat.

A nevelőtestület óvodapedagógusai 30 éves pedagógiai szakmai tapasztalattal rendelkeznek, kiváló szaktudással, folyamatos önképzéssel tudnak megfelelni a mai kor társadalmi és szakmai kihívásainak.

Gyermekeink különféle szociális háttérrel érkeznek. Sajnos egyre több a következtelen családi nevelés következtében beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő, vagy részképesség-lemaradással érkező vagy sajátos nevelési igényű kisgyerek.

Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, de szolgáltatásainkat, a szakmaiság és a gyermekek mindenek felett álló érdekét szolgáló szempontok határozzák meg.

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, a szabad játék kiemelt biztosításával, a gyermek személyiségéhez igazított tevékenységekkel készíti fel a

gyermeket az életre.

Nevelésünk fő alapelvei és értékei:

- ❖ A gyermekek **nevelése** elsősorban a **család joga és kötelessége**.
- ❖ A gyermekek **jogait**, emberi **méltóságát** tiszteletben tartjuk és megerősítjük.
- ❖ A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés, és bizalom övezi.
- ❖ Mindenkor és minden helyzetben a **gyermekek érdekeit** vesszük figyelembe.
- ❖ Inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az **egyenlő hozzáférés lehetőségét**.
- ❖ Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a **gyermek személyiségéhez, és érési üteméhez** igazítjuk, ezzel segítve egyéni készségeiknek és képességeiknek kibontakoztatását.
- ❖ Meglévő **hátrányaik csökkenjenek**.
- ❖ Senkit nem érhet hátrányos megkülönböztetés . Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának!
- ❖ Nemzetünk, községünk és az óvoda **hagyományainak**, természeti-társadalmi **környezetünk értékeinek megőrzésére** törekszünk.
- ❖ **Erkölcsi normák- közösségi szabályok** megismertetése és betartatása.
- ❖ **Környezettudatos magatartás** elősegítése.
- ❖ Szeretnénk hozzásegíteni a szülőket, hogy rendezvényeinken sok pozitív élményt éljenek meg gyermekükkel együtt: „**Nyitott óvoda**”

KÜLDETÉSNYILATKOZAT

Óvodánk egy vegyes csoportban, legfeljebb 25 óvodáskorú gyermek nevelését, fejlesztését tudja biztosítani.

Óvodánkban sok szeretettel, barátságos, biztonságos légkörben az egyéni problémákra odafigyelve végzi feladatát a szakmailag jól felkészült nevelőközösség. 2018 februárjától - teljes belső felújításon átesett óvoda épületben, kiváló tárgyi feltételek mellett várjuk gyermekeinket.

Pedagógiai céljaink és feladataink középpontjában az egészséges életmód szokásainak megalapozása áll. Differenciáltan, az egyéni testi – lelki szükségleteket figyelembe véve végezzük nevelőmunkánkat.

Mindennapjainkban változatos élményeket szervezünk: helyi természeti-társadalmi környezetünk, nemzeti kultúránk megismertetése, séták, kirándulások, bábszínház látogatás... Nagy hangsúlyt fektetünk nemzeti és családi hagyományainkra, ünnepeinkre, s alkalmanként gyermekeinket bevonjuk a falu kulturális életébe is.

*Célul tűztük ki, hogy minden szülővel elfogadtassuk **nevelési értékeinket**: egyéni szükségletek - egyéni bánásmód; erkölcsi normák - közösségi szabályok megismertetése és betartatása; környezettudatos magatartás elősegítése;*

esélyegyenlőség - sajátos nevelési igényű: beszédfigyatékos gyermekek befogadása, fejlesztése, szociális hátrányok csökkentése; helyi hagyományok, természeti és társadalmi értékeink megismerése, tisztelete és megőrzése.

Arra törekszünk, hogy szeretetteljes magatartással, nyugodt körülményekkel biztosítsuk a velünk kapcsolatban állók elégedettségét.

Különös figyelmet fordítunk a család – óvoda nevelőpartneri kapcsolatának minőségére.

Hisszük, hogy felelősséggel átgondolt céljainkat elérjük, jó hírnevünket megőrizzük!

Az óvoda nevelőtestülete

I.4. Gyermekképünk

Bölcsőde a faluban nincs, így óvodánk az első intézmény, amivel a gyermek kapcsolatba kerül.

A beszoktatás menete és sikere meghatározó momentum a következő évekre.

Az a tapasztalatunk, hogy gyermekeink szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, dajkát, bizalommal fordulnak hozzánk. Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak. Érdeklődők, ügyesen mozognak, szeretik a mozgást, a táncot, a természetet, a különböző művészeti tevékenységeket. Magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudók, szeretik és védik a természetet. Az óvodásgyermek életkori sajátosságaiból adódóan csakis nyugodt, derűs pedagógiai légkörben fejleszthető. Az érzelmi biztonság alapszükséglet, jellemzőjük az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás. Csak az az ismeret lesz tartós, ami saját belső érdeklődésből fakad.

II. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

„A gyerekek is sokféle természetűek, s mindnyájával nem lehet egyképpen bánni. Ami egyikre hatással van, a másikon nem fog. És az óvónak a legnagyobb ügyessége, éppen abban áll, miszerint szerencsés tapintattal, s körülmény szerint a kisdedek egyéniségéhez tudja alkalmazni a célravezető legjobb eszközt”. (Ney Ferenc)

Az óvodai nevelés általános feladatai:

A testi - lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik. Fő területei:

- ✚ az egészséges életmód alakítása,
- ✚ az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- ✚ az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

II.1. Egészséges életmód alakítása

A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve, vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét. Meghatározónak tartjuk a megfelelő napirend kialakítását, mely elegendő időt biztosít az egyes tevékenységekre, így megteremti a stresszmentes, biztonságos, nyugodt, a gyermek számára is kiszámítható légkört. A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják.

Az egészséges környezet, és az egészséges életmód kölcsönhatásban van és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását is.

Feladataink:

- 1. Az egészséges és biztonságos környezet megteremtése és megőrzése, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.*
- 2. A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése, az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, az étkezés: különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve a tejtermékek fogyasztásának ösztönzése.*
- 3. A gyermekek mozgásigényének kielégítése, a mindennapi edzési lehetőségek biztosítása, testi képességek fejlesztése. A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.*
- 4. A betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése, szakemberek bevonásával speciális gondozási, prevenciós és korrekciós testi, lelki feladatok ellátása.*

1. Az egészséges és biztonságos környezet megteremtése és megőrzése, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása:

Az egészséges fejlődéshez elengedhetetlen feltétel olyan tárgyi környezet, amely megfelel az egészségügyi előírásoknak, a gyermek testmagasságához illő méretűek, könnyen tisztíthatók, esztétikusak és nem balesetveszélyesek.

Ennek biztosítása érdekében óvodánk udvarát úgy alakítottuk ki, hogy a különböző talajfelületek alkalmasak legyenek a változatos mozgásra, tevékenységre, a mozgásfejlesztő eszközök biztonságosak, az EU szabványnak megfelelnek. A játszóudvar megfelelően elkerített, növényzete gazdag, fás, bokros ligetekkel tarkított.

Az óvoda belső helyiségei tiszták, esztétikusak, a bútorok és eszközök megfelelnek a nevelési és gondozási feladatok megvalósítására.

A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és vegyszer alkalmazható, amennyi feltétlenül szükséges!

A csoportszoba természetes és mesterséges megvilágítása megfelelő (led-es világítás).

A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, szükség esetén légpárásító használata ajánlott.

A levegő megfelelő páratartalmának biztosítására párologtatók állnak rendelkezésünkre.

A ruhák összehajtását, az öltözőszekrényben való rendben tartását, a játékok helyét a csoportszobában megismertetjük és következetesen elvárjuk azok rendben tartását. Minden dolgozó működjön közre a gyermekeket fenyegető veszélyek, környezeti ártalmak kivédésében: pl.: balesetveszélyes eszköz azonnali kiiktatása, az udvarra minél több virág ültetése, azok gondozása a gyerekek bevonásával, az óvoda belső helyiségei mellett, az udvar és az óvoda környékének tisztán és rendben tartása.

A környezettudatos magatartás megalapozása, természeti, társadalmi környezetünk megóvása mindnyájunknak érdeke, nem mindegy tehát, merre irányítjuk a gyermek figyelmét. Csak az az óvónő nevelhet természetet szerető, óvó gyermekeket, aki maga is jól ismeri, szereti, megbecsüli és óvja környezetét. A környezet és természet védelmére nevelés lehetőségei nem korlátozódhatnak a kezdeményezésekre, ott élnek mindennapjainkban, csak ki kell használnunk ezeket. Az udvaron vagy sétáink során az élővilág, az életközösségek megismertetésére törekszünk, észrevétetjük a legapróbb növényt, rovar, hallgatjuk a madarak hangját, más állatok neszeit. Építünk nyitottságukra és fogékonyságukra, hogy a természet szeretete maradandó értéként beépüljön személyiségükbe. Környezetvédelmi tapasztalatokat biztosítunk számukra: Pl. az élethez levegőre van szükség. Van jó és rossz, tiszta és szennyezett levegő. Szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával erre felhívjuk a figyelmet. Séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területeket kerüljük.

A tisztaság, az egészséges környezet megőrzése közös feladatunk a gyerekekkel együtt. Célunk, hogy a rend, tisztaság szeretete belső igénnyé váljon minden gyermeknél.

A környezetbarát szokások megalapozása, mint például: takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés módjai, beépülnek mindennapjainkba.

2. A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése, az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, az étkezés: különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek

fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve a tejtermékek fogyasztásának ösztönzése:

A testi szükségletek kielégítése biztosítja a gyermekek komfortérzetét. A gondozási feladatok teljesítése belsőleges gyermek - óvónő, gyermek - dajka kapcsolatot feltételez. A toalett használatával kapcsolatos tevékenységek figyelemmel kísérése, támogatása, szükség szerint fizikai segítség nyújtása sértheti a gyermek intim szféráját, ezért nagyon türelmesnek, megértőnek kell lennünk.

A gyermekek óvodában eltöltött idejét tudatosan, az élettani szükségleteik figyelembevételével kell terveznünk. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.

A ***gondozási teendőket*** a beszkoktatás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezzük, hogy a helyes fogásokat és a ***testápolási feladatok*** sorrendjét, helyes technikáját megtanulhassák. (kézmosás, fogmosás, fésülködés, orrfújás, WC-használat) A későbbiek során önállóságra buzdítjuk őket. Minden esetben figyelembe vesszük a gyermekek különbözőségét, egyéni igényeiket, eltérő fejlettségi szintjüket. Ezek a tevékenységek a mindennapi ismétlések során szokássá válnak. Kialakul bennük a tisztaság iránti igény.

Az ***öltözködésnél*** fontos a helyes sorrend megismertetése, valamint az időjárás és öltözködés összefüggéseinek megfigyelése, egymáshoz igazítása. Az önállósodási tendenciákat már kiscsoportban is hagyjuk érvényesülni. Dicsérettel buzdítjuk a nagyobbakat az önálló munkavégzésre. Minden korosztálynál fontos a fogápolás szokásainak megalapozása. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése alakítja a gyermekek énképét, segíti önállóvá válásukat.

A ***levegőztetés*** élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Arra törekszünk, hogy a mindennapok során lehetőség szerint a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék. A helyi adottságok szerint a játék, a mozgás és a kezdeményezések is a szabadban történjenek. Fontos feladat a gyermekek levegőzésének biztosítása minden nap mínusz 5 fokig.

A ***pihenéshez*** szükséges a nyugodt légkör biztosítása. Az altatás hangulatához illő mese, halk zene, a nyugodt pihenéshez a tiszta levegőt a lefekvés előtti alapos szellőztetéssel biztosítjuk. Kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított fektető használata. Saját pizsama, otthoni „szagélményt” adó alvóka, fűtési szezonban párologtató használata csoportunkban. Az óvónő vagy dajka jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül.

A helyes ***táplálkozás*** a fejlődés egyik feltétele. Pótolja az elhasznált energiát és biztosítja a testépítést. Az étkezéseket kötött keretek között szervezzük. A gyermekek táplálkozási szokásait megismerve figyelembe vesszük egyéni kéréseiket. Nem kényszerítjük őket az ételek elfogyasztására. Lehetővé tesszük, hogy a nap folyamán bármikor kielégíthessék

folyadékigényüket. Megismertetjük és betartatjuk velük a kulturált étkezés szabályait, az evőeszközök helyes használatát. Az étkeztető felé preferáljuk és elvárjuk az egészséges, vitaminban gazdag ételeket, nem csak főtt formában, hanem nyersen is. **Pl: zöldségeket, gyümölcsöket, teljes kiőrlésű kenyér, péksütemény, tejtermékek, joghurtok, gabonapelyhek többszöri adását,** a túl cukros, fűszeres, sós, telítetlen zsír-tartalmú ételek mellőzését az étrendben.

A nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel közösen is készítünk időnként például frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcsleveket, gyümölcs- zöldségsalátát, óvodai rendezvények alkalmával a szülőkkel együtt is készítünk ilyeneket.

A vallási, valamint egészségi okokból (pl: ételallergia) eltérő étkezést igénylő családok étkezési szokásait tiszteletben tartjuk . A speciális étkezést biztosítani nem tudjuk, de lehetőséget biztosítunk az otthonról hozott ételek tárolására, melegítésére. A fentiek megvalósulása hozzájárul egy olyan légkör megteremtéséhez, melyben kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

3. A gyermekek mozgásigényének kielégítése, a mindennapi edzési lehetőségek biztosítása, testi képességek fejlesztése, a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése:

A testi nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet biztosított. A mindennapi *mozgásigényt* a tudatosan tervezett mozgáson kívül sétákkal, kirándulással, udvari spontán mozgásos tevékenységekkel elégítjük ki. Ehhez rendelkezésünkre áll egy szép udvar, nagy füves játéktérrel, egy kreszpálya, többfunkciós, esztétikus, a biztonsági szabványoknak megfelelő játékokkal, sportszerekkel, valamint az óvoda épületén belül egy jól felszerelt tornaszoba.

Fontosnak tartjuk a megfelelő, kényelmes, természetes alapanyagú, jól szellőző öltözetet a szabadban és a teremben egyaránt. Évszakonként közeli kirándulásokat, sétákat szervezünk a faluban, megismertetjük a természetjárás szépségét a falu körül.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is. Alkalmanként a szülőkkel közösen mozgásos programokat szervezünk (játékos családi napok, programok,), ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést, a szabadidő hasznos eltöltését.

A nyári időszakban biztosítjuk a **víz edző hatását** kerti zuhannyal, pancsolási lehetőséggel.

A **napfény edző hatása** is nagyon fontos a növekedés és az egészséges fejlődés szempontjából. (D- vitamin képződik, mely az egészséges csontrendszer egyik feltétele.) Udvarunkon árnyékos és napfényes játszóhelyek egyaránt megtalálhatók. A napfürdónél ügyelünk a fokozatosságra, mivel a gyermekek hőérzékenysége eltérő. Leginkább nyáron kell figyelni arra, hogy a gyermekek a tűző napon csak rövid ideig legyenek.

Mozgásra: a teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában , az óvodai nevelés **minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára** lehetőséget biztosítunk. Ezzel

elősegítjük a harmonikus, összerendezett mozgás kialakulását és a testi képességek: erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság, egyensúlyérzék fejlődését.

A gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását fel kell vállalnunk, mind a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mind a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

(Az óvodai élet tevékenységformái közül: a Mozgás című fejezet részletesen tartalmazza a fejlesztés lehetőségeit.)

4. A betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése, szakemberek bevonásával speciális, gondozási, prevenciós és korrekciós testi, lelki feladatok ellátása.

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a **gyermek egészségének megóvását**. Ezen kívül nagy hangsúlyt kell fektetni a **higiénés szabályok betartására** (pl. környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítés, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a napi tevékenység minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezése, folyamatos levegőcsere, a teremben minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, helyes wc és zsebkendő használat, nyugtató hatású színharmónia). Mindezek az intézkedések biztosítják a szervezet általános védekezőképességének fokozását, a betegségek megelőzését.

Az óvodapedagógus fontos feladata - az anamnézis megismerése során- a ritkán előforduló, az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó **betegségek** (pl. allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség , ...) regisztrálása, figyelemmel kísérése, alapvető tennivalók elsajátítása és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítása (pl. étrend helyes betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtése.

Rendszeresen sor kerül a **védőnői-orvosi szűrésekre**, melyek lebonyolításában az óvodapedagógusnak is szerepe van: a védőnővel együtt megszervezi a vizsgálatokat. Az óvodapedagógus a vizsgálatok során helyettesíti a szülőt, megteremti azt a bizalmi légkört, mely az orvos-beteg kapcsolat kialakításához szükséges. Mindezek előfeltétele, hogy a gyermek-óvodapedagógus kapcsolata megfelelő legyen.

A megbetegedett gyermeket el tudjuk különíteni erre a célra kialakított helyiségben. Ebben az esetben a szülőket értesítjük, sürgős esetben orvoshoz szállítjuk a gyermeket.

Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi-lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés. (pl: gyógytornász, mozgásterapeuta, pszichológus....)

Ügyelünk arra, hogy a fejlődő gyermek a helyes testtartást elsajátítsa. A szervezett mozgásos tevékenységek, a fejlesztő tornák segítenek a gerinc deformitások megelőzésében. Mivel a váltócipők minősége többnyire nem segíti a helyes lábboltív kialakulását, ezért a lúdtalp megelőzésére speciális erősítő, fejlesztő mozgásokat, gyakorlatokat végeztetünk. Szülői értekezleteken rendszeresen felhívjuk a szülők figyelmét a megfelelő gyermekcipő sajátosságaira, a réteges öltözködés fontosságára: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját.

Minden esetben figyelünk, leginkább az ülő tevékenységeknél a helyes testtartásra, a szem és papír közti megfelelő távolság betartására, a szemüveges gyermekeknél a szemüveg használatára.

Ügyelünk arra, hogy a gyermekek ne erőltessék a túl hangos beszédet, éneklést, a gyengén halló gyermekeket szakemberhez irányítjuk.

A napirendet úgy állítottuk össze, hogy a mozgásos tevékenységek és a csendesebb elfoglaltságok váltsák egymást. Ezzel megakadályozzuk a gyermekek túlzott kifáradását. A gyermekek **balesetvédelmi oktatása** alkalomnak megfelelően történik.

Fontosnak tartjuk a **szülők informálását** az egészséges életmód kialakítása terén elért eredményeinkről és nehézségeinkről. Ezzel az együttműködés hatékonyabbá tétele a célunk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermek testi szükségleteit képes késleltetni, önállóan kielégíteni.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- WC használat és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli.
- Önállóan öltözködik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtván a helyére tenni.
- Toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC-deszkát, és állva végzik kisdolgukat.
- WC-zést követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt és lehúzzák azt.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kultúráltnak étkezik, megfelelően használja az evőeszközöket.
- Szívesen fogyaszt zöldségfélét, gyümölcsöt, tejtermékeket.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- Igényévé vált a tisztaság, ápoltság.
- Igényli a mozgást, életkorának megfelelően edzett.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi, egészségmegőrzési magatartásformákat.
- Segít a kisebbeknek a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben.

II. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása

Az óvodás gyermek jellemző sajátossága a **magatartás érzelmi vezéreltsége**. Az óvodában új kapcsolatok várnak mindenkire. Ha ezt a váltást mi óvónők, dajka megkönnyítjük, akkor az esetleges szorongás a gyermekben gyorsan feloldódik.

A derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, biztonságot árasztó légkör kialakítása, beszoktatás:
Az új környezet elfogadásához az új örömforrások átélése vezethet el legtermészetesebben.

Ezért egyik fontos feladatunk, hogy már a befogadás pillanatától kezdve a családi, szeretetteljes, kiegyensúlyozott légkör megteremtésével érzelmi biztonságot nyújtsunk a gyermeknek. A falusi élet sajátosságaiból adódóan a legtöbb gyermekünket már óvodába lépés előtt ismerjük.

A barátságos, otthonos életteret mi óvónők teremtjük meg elsősorban, de lehetőséget adunk, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.

A családi légkör elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását, amelyhez gazdag, tevékenykedtető életet kell biztosítanunk. A légkört a teljes bizalom érzése hassza át.

A gyermekek közösségi életének színterét, a csoportszobát és mindazokat a helyiségeket, ahol a gyermekek élete zajlik (előtér, mosdó, udvar, öltöző) tegyük otthonossá akár a gyermekek bevonásával is.

A gyermekek beszoktatása a közösségi élet alakulásának egész későbbi folyamatára kihat. A beszoktatás ideje alatt a szülő igénye szerint jelen lehet, illetve a gyermekek elhozhatják magukkal otthoni kedvenc tárgyukat, melyekhez ragaszkodnak.

Az óvodába lépés időszakában kiemelten fontos szerepet kap a gyermekekkel való közvetlen kontaktus, személyes együttműködést igénylő tevékenység pl.: gondozási teendők személyes ellátása, testközeli együttlét, szoros érzelmi kötődés. Fontos a csoportban lévő régebbi gyermekek felkészítése az újak fogadására.

A nyugodt, otthonos, derűs mindennapok biztosításával lehetőséget nyújtunk az óvónő – gyermek, dajka-gyermek közti, minél gyakoribb, bensőséges kapcsolat felvételére. Az új kisgyermekek gátlásait, szorongásait mondókákkal, ölbeli játékokkal, bábok segítségével oldjuk. Altatáskor elsőként az újonnan óvodánkba lépő gyermekeket vesszük körül különös figyelemmel, gondoskodással.

A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, a szeretet egyik formája. A nehézségeket a humor feloldhatja, a görcsöt, szorongásokat megszüntetheti.

A pozitív **érzelmi kapcsolatok** kialakulásában fontos szerepet játszanak az érintkezési szokások. Az óvodában az érintkezés verbális formája a köszönés – visszaköszönés. A nem verbális eszközök (kézfogás, tekintet, ölelés, ölbe vevés stb.) használatát már a bemutatkozásnál kezdjük. A gyermeket arra neveljük, hogy kapcsolatfelvételkor bátran nézzenek arra, akihez beszédüket intézik. A negatív érintkezési szokásokat (verekedés, rángatás, ütögetés, lökdösődés) a türelemre nevelés módszerével próbáljuk kiiktatni. Elutasítjuk a tettelegességet, durvaságot. **Már a beszoktatástól kezdve a követelmények fokozatos, következetes betartásával, példamutatással világosan behatároljuk az együttélés normáit, szabályait.**

Elősegítjük ezzel az egymáshoz való alkalmazkodást, miközben tiszteletben tartjuk a gyermek egyéni, akarati tulajdonságait, figyelembe vesszük egészséges önkifejezését és önérvénytörő törekvését. Ne feledjük, hogy a gyermek magatartásának alakulása szempontjából **modell értékű nemcsak az óvónők, hanem az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja, viselkedése is.** A szocializáció szempontjából különösen fontos a közös élményekre épülő, közös tevékenységek gyakorlása és a folyamatos erkölcsi útmutatás, **erkölcsi nevelés**, melyhez nagy segítséget nyújtanak a magyar népmesék is.

Az együttéléshez szükséges szokások, **erkölcsi normák, és tulajdonságok** csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermek állandóan gyakorolja a társaihoz való helyes viszonyulást. Ezt

alapozzák meg a kooperatív megoldásra ösztönző kiscsoportos tevékenységek. Ezáltal minden kisgyereknek lehetősége van kommunikálni társaival a közös tevékenység során, kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáit. Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogyan alakítsanak jobb munkakapcsolatot, ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt. Megtanulja a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját, és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalomnövelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.

Az értékorientált közösségi nevelés az óvodai nevelési folyamat alapvető, átfogó kerete, gyakorlati módszere, eljárásrendszere, amely lehetővé teszi a társadalom szempontjából értékes tulajdonságok alakítását. Általa biztosíthatók a gyermek fejlődéséhez szükséges tevékenységformák, társas kapcsolatok. Segíti a gyermek bevezetését társadalmi környezetébe. Az óvodai nevelés folyamatában az egyén és a közösség nevelése szervesen összefonódik, a csoport az egyént, az egyén a csoportot gazdagítja. A gyermek fejlődési tempója, élet-és nevelési körülményei eltérőek. Különböznek egymástól testi, idegrendszeri sajátosságokban, tapasztalatokban, értelmi képességeik, nyelvi kifejezőkészségük, társas magatartásuk, érzelmeik, érdeklődésük, aktivitásuk terén. Az egyéni bánásmód biztosíthatja, hogy a gyermekek a rájuk jellemző sajátos vonásoknak megfelelően váljanak a közösség tagjaivá. Egyéni bánásmódra minden gyermeknek szüksége van, azoknak is, akik sajátos - pozitív vagy negatív - tulajdonságaikkal nem hívják fel magukra a figyelmet.

Az egyéni bánásmód nem feltétlenül jelent külön foglalkozást. A gyerekek egy részének éppen a csoporton belül van szüksége egyéni bánásmódra.

Közösségi kapcsolatok fejlesztése:

A közös élmények az óvodáskor végéig biztosítják a gyermekek együttműködését, amiben formálódik egymáshoz való viszonyuk.

Az együttes tapasztalatok, élmények, tevékenységek - elsősorban a játékban való egymásra találás - a gyerekek között is kapcsolatokat hoznak létre, melyek a közös érdeklődés, közös tevékenykedés, együtt fantáziálás, szimpátia alapján hosszabb-rövidebb ideig együttműködnek. Segítjük a gyermekbarátságok kialakulását úgy, hogy azok egymástól ne elszigeteltek legyenek, hanem a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. A másság elfogadására nevelünk: megértetjük, hogy az emberek különböznek egymástól.

Minden gyermeknek időnként igyekszünk személyes perceket biztosítani, megerősítve ezzel a hozzájuk fűződő jó kapcsolatunkat. Közösségfejlesztő pedagógiai munkánkat az odafigyelés, meghallgatás, saját érzések elmondása, mások érzéseinek meghallgatása, elfogadása hassa át. A közösség kiegyensúlyozott életét a gyermekek egymás közötti konfliktusai zavarhatják, ezért arra törekszünk, hogy ezek az elkerülhetetlen ellentétek megaláztatással oldódjanak.

A közösségi élet szokásainak kialakítása:

Az óvoda állandó értékrendje és közösségi szabályai előfeltételei annak, hogy a gyermekek be tudjanak illeszkedni a közösségbe. A szokások biztosítják a közös élet biztonságát, nyugalomát,

a gyermek védettségét.

A közösségi élet szokásainak kialakítására kezdettől fogva törekednünk kell, de az ezekkel kapcsolatos követelményeket fokozatosan, fontossági sorrendben állítjuk a gyermekek elé, melyeket egyéni bánásmóddal igyekszünk elfogadtatni.

Hagyományok ápolása, távlatok, ünnepek:

Az együttes tervezetések, készülődések, a „holnap várás” öröme távlatot jelenthet a gyermek számára, mely erősíti az összetartozás érzését: pl. születésnapok megünneplése, nagycsoportosaink elbúcsúztatása, közös séták, túrák, kirándulások, madáretetés, gyermeknapi cserebere, egymás megajándékozása saját készítésű apróságokkal... stb. Óvodán kívüli élmények pl.: bábszínház látogatás, kiállítások megtekintése. Az így szerzett élmények még inkább fokozzák az együttélés vágyát és idővel olyan belső igénnyé válnak, hogy nagyon komoly viselkedésszabályozó szerepet tölthetnek be. Nagyon fontos, hogy ezeket az alkalmakat mindig családi hangulatú, bensőséges beszélgetések előzzék meg. Ismerje, tisztelje és becsülje természeti, társadalmi értékeinket, érezzen felelősséget közvetlen környezetéért, hiszen ez a **szülőföldhöz való kötődés** alapja. A gyermek kíváncsiságára, nyitottságára építve elősegítjük, hogy tudjon rácsodálkozni a természeti és társadalmi környezetben megmutatkozó szépre, jóra.

A távlatok és hagyományok rendszeréből kiemelkednek az időről időre visszatérő sajátos keretek között lezajló **nemzeti identitást erősítő nemzeti és keresztyén ünnepek, népi és óvodai hagyományok**, mint: a szüret, Mikulás, advent, karácsony, farsang, szabadságharc ünnepe (márc.15.), húsvét, Anyák napja, évváró ünnepély, nagycsoportosok búcsúztatásaballagás.

A gyermekek értékelése:

Az értékelés fontos közösségalkító tényező. A szokások ereje, az óvónő és a többi gyermek példáján kívül az óvónő értékelése irányítsa a gyermekek viselkedését. Segítsük elő, hogy lehetőség szerint minden gyermek tünjék ki valamiben, amihez jól ért, amiben ügyes. Tetteinkkel, szavainkkal fejezzük ki, hogy az egyéni különbségek, a teljesítménykülönbség természetes jelenség. Értékelésünkkel erősítsük a gyermekek önbizalmát, kerüljük a kudarchelyzeteket. A pozitív értékelés legyen az elsődleges.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében mindezek megvalósításához szükség lehet speciális felkészültséggel rendelkező szakemberre, akivel együttműködve végezzük feladatainkat.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosításából adódó feladataink:

- Derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, biztonságot árasztó légkör kialakítása, állandó értékrend.
- A gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik: az óvónők és a dajka személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő, „anyapótló” magatartása.

- Az óvoda alkalmazottai és a gyermekek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze. Az óvónő és az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű!
- A másság elfogadására nevelés, annak megértetése, hogy az emberek különböznek egymástól.
- A gyermek önálló véleményalkotásának és döntéskéjlődésének, önkifejező törekvéseinek támogatása.
- Feladatunk a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) szokás- és normarendszerének megalapozása.
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése.
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása, a konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás.
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, értékorientált közösségi nevelés, az összetartozás érzésének mélyítése, a „mi tudat” alakítása, a közösségi élet szokásainak kialakítása.
- Nemzeti, és a keresztény kulturális értékek, hagyományaink, ünnepeink ápolása, amely a nemzeti identitástudat, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés és megbecsülés alapja.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint együttműködünk speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A közösség szokás-, szabályrendszerének ismeretét és erkölcsi normáit a magatartásában is érvényesíti.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat, érkezéskor, távozáskor köszön.
- Érzelmien, indulatain korának megfelelően tud uralkodni.
- Megtalálja a helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Eljutnak a gyermekek a társakkal való pusztán együttléttől az együvé tartozásig és az együttműködésig.
- Együtt éreznek társaikkal, érdeklődnek egymás iránt, szükség esetén segíti az arra rászorulókat.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Óvodáskor végére elsajátítják életkoruknak megfelelő, és a zavartalan iskolai beilleszkedést biztosító közösségi magatartást.
- Ragaszkodik óvodájához, társaihoz, felnőttekhez.
- Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, egymással.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.

- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van a feladattudata.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kultúráltnak mondja el véleményét, szívesen kommunikál.
- Szereti és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet.
- Alakulóban van a nemzeti identitástudat, a hazaszeretet, a szülőföldre való kötődés és megbecsülés.

Szeretnénk elérni, hogy kibontakozzon a csoport közvéleménye, amelyben értékelik társaikat, méltányolják egyesek teljesítményeit, elítélik a közösség szempontjából helytelen magatartást.

II. 3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Óvodánk pedagógiai programjában a kezdetektől fontos helyet foglalt el a beszéd, az **anyanyelv** és a kommunikáció fejlesztése.

A kommunikáció az értelmi fejlődés egyik eszköze. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek kultúránk elsajátítására. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés) ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monológikus beszédre, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (pl: érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi nevelési forma keretében megvalósítandó feladat.

Fejlesztése beszélő környezettel, helyes mintaadással, és szabálykövetéssel (javítgatás elkerülésével) az óvodai élet egészében jelen van. Az óvodába érkező gyermek szókincse, beszédfejlettsége híven tükrözi a családi ház mintáit és kezdetben jelentős különbségeket mutat gyermek és gyermek közt.

A családi környezetből helytelenül bevett és alkalmazott beszédformákat a gyermek beszédének helyes megismétlésével tapintatosan, szinte észrevétlenül javítjuk.

Sajnos egyre gyakoribbá válik, hogy a gyermek tapasztalatait, élményeit tömegkommunikációs eszközök segítségével szerzi. Fontos az óvoda és a család összefogása a közvetett ismeretszerzés lehetőségeinek helyes kiválogatásában (nem gyermeknek való TV, videó filmek, **újabb számítógépes játékok negatív hatása**).

Az óvodás gyermek tele van kíváncsisággal, amely elindítja tájékozódó - megismerő tevékenységét. Mivel hároméves korára már ismeri közvetlen környezetének tárgyait, érdeklődése egyre inkább a távolabbi dolgokra irányul. Az óvodáskor a „tájékozódó-kutató” tevékenységek kialakulásának és fejlődésének a szakasza.

Az értelmi nevelés **változatos tevékenységeken keresztül, élethelyzetekben való gyakorlás** során, elsődlegesen a gyermek **szabad játéka** által valósul meg. Az értelmi fejlődés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítunk változatos tevékenységeket, melyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Az értelmi nevelés feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten **szerezett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése**, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való **gyakorlása, másrészt az értelmi képességek** (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, alkotóképesség – **különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését** elősegítő ösztönző környezet.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósításából adódó feladataink:

- A gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építve sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható.
- Kognitív képességeik fejlesztése:
 - egyre pontosabb észlelés, érzékelés
 - figyelem-összpontosításra való képesség
 - reproductív emlékezet
 - képzeleti működés
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás
 - alakuló fogalmi gondolkodás
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás, világos, egyszerű, a gyermek számára érthető mondanivalók, utasítások közlése.
- Kommunikációs helyzetek teremtése, beszédkedv felkeltése, szókincs bővítése.
- Anyanyelvi játékok tervezése, különböző szituációkhoz való kapcsolása.
- Egymás meghallgatására, beszédfigyelemre való nevelés.
- Nyelvünk szépségének, játékoságának, humorának felfedeztetése.
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékban.
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése.
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása.
- A fejlődés **egyéni nyomonkövetése**, szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba.
- A nyelvileg hátrányos helyzetű, illetve kiemelkedő képességű gyermekek differenciált fejlesztése.
- Szakmai kapcsolattartás a logopédussal, fejlesztőpedagógussal.
- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Képes vizuális és akusztikus differenciálásra.

- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama.
- Megjелеnik a szándékos figyelem, növekszik tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és kreativitás jellemző, az elemi fogalmi gondolkodás kialakulóban van.
- Érthetően és folyamatosan kommunikál, beszél társaival és a felnőttekkel.
- Nyelvtanilag helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre képes legalább egyszerű mondattal válaszolni.
- Szókincse korának megfelelő, minden szófajt használ.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Érti és élvezi a nyelvi játékokat, nyelvtörőket.
- Kialakulóban van a beszédfigyelem, türelmesen meghallgatja mások mondanivalóját.
- A közölt információt megérti.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.

III. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK FEJLESZTÉSE

*"Az élet egyik legszebb jutalma, hogy miközben az ember másokon segít,
egyben önmagán is segít."*

(Ralph Waldo Emerson)

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről az alábbiak szerint határozza meg a különleges figyelmet igénylő gyermekek körét:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,

ac) kiemelten tehetséges gyermek,

b) hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek,

Fő célunk:

MINDEN GYERMEK EGYENLŐ ESÉLYEL RÉSZESÜLJÖN SZÍNVONALAS NEVELÉSBEN!

A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés:

Arra nevelünk, hogy a gyermekek elfogadják egymást, tolerálják a különbözőségeket, segítőkész szándékkal, együttérzéssel, önzetlenül forduljanak egymás felé. Mindezek feltétlenül szükségesek a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott együttéléshez.

Észreveszik, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle, színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeket képviselő gyerekek. Megtapasztalják, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

A gyermek „énközpontúsága” alapján elsősorban önmagára képes figyelni, azonban érzelmi alapon fokozatosan kifejlészthetjük, hogy képessé válljon másokkal is törődni.

Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, **sajátos nevelési igényű, hátrányos, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt**, vagy épp **kiemelkedő képességű** gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint megfelelő szakemberek közreműködésével biztosítjuk az esélyegyenlőséget. A gyermeki fejlődés, ezen belül a gyermek pszichikus fejlődése nagyon sok tényezőtől álló folyamat. Ha egyik vagy másik tényező sérül, akkor a fejlődés folyamatában zavar, megakadás következik be. Ez visszavezethető biológiai tényezőkre: sérülésekre, rendellenességekre, illetve a fejlődésben szerepet játszó környezeti tényezők elégtelenségére.

A környezeti tényezők elégtelenségének oka társadalmi természetű: testi - lelki elhanyagoltság, inger - és élményszegénység, melyek megmutatkoznak a személyiségfejlődésben, az érzelmi élet sivárságában, a szociális magatartás és alkalmazkodóképesség gyengeségében, sőt az értelmi fejlődés bizonyos zavaraiiban.

Az ilyen gyermek nevelése különös figyelmet, odafigyelést igényel. Feladatunk a kiváltó okok megszüntetése. Ennek érdekében a szülőkkel való bizalmas, őszinte elbeszélgetést, a gyermekeknél a differenciált bánásmódot alkalmazzuk. Törekszünk a kudarcok elkerülésére, de ha az elkerülhetetlen, akkor felderítjük azt a területet, ahol a gyermek sikerélményhez juthat. Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül!

Bármely gyermeknél bármely időben valamely területen felmerülő lemaradás esetén az **egyéni fejlődési naplóban** meghatározzuk a feladatokat és differenciált fejlesztéssel, szükség esetén szakemberek bevonásával segítjük elő a gyermek személyiségfejlődését.

III. 1. Sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdőgyermekek integrált nevelése

A sajátos nevelési igényű gyermekek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljenek, attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

Gyermekközösségbe csakis olyan sajátos nevelési igényű gyermekek integrálhatók, akik a többiekkel együtt nevelhetők.

Valljuk, hogy nem a közösségből kiszakítva, hanem a többi gyerek között lehet a legeredményesebb a fejlesztés.

Az integráció fogalma:

A nevelésben-oktatásban a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedését, beillesztését jelenti a többségi óvodát látogató gyermekek közé.

- ⇒ **Sajátos nevelési igényű gyermek az:** aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján: Mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás - szabályozási zavarral) küzd.
- ⇒ **beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az:** aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartás-szabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Csak az óvoda alapító okiratába foglalt fogyatékoság típusának megfelelő, sajátos nevelési igényű gyermek nevelését, fejlesztését tudjuk felvállalni, hiszen a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítanunk.

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez szükséges feltételek közé tartozik az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges a speciális felkészültséggel rendelkező szakember, esetünkben **logopédus** foglalkoztatása, a foglalkozásokhoz szükséges **speciális nevelési terv**, valamint **speciális eszközök**.

A különleges gondozást a gyermek életkorától és állapotától függően, a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok szakértői véleményében foglaltak szerint biztosítjuk!

Óvodánkat utazó logopédus/fejlesztő pedagógus látja el, melyet részben a Celldömölki Kistérség Önkormányzatainak Töbfcélú Társulása révén a celldömölki Pedagógiai Szakszolgálat biztosít számunkra.

Szükség esetén gyógypedagógust/ logopédust megbízási szerződéssel foglalkoztatunk.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek esetében igénybe vesszük a Nevelési Tanácsadó szolgáltatásait, az ilyen gyermekek neveléséhez segítséget kérünk.

Céljaink:

- A harmónikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé válljon a gyermekek között személyiségük különbözősége.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésének elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és a későbbiek folyamán tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

Felelősségünk, hogy minden rendelkezésünkre álló segítséget megadjunk képességeik fejlesztéséhez, ismereteik bővítéséhez. Ehhez olyan befogadó csoportléggkört kell kialakítanunk, melyben a gyermekek magatartása, viselkedése kizárja a hátrányos megkülönböztetést, zaklatást (megfélemlítés, megalázás, az emberi méltóság megsértése). Már óvodáskorban megtanulják természetesnek venni azt az egyszerű tény, hogy mindannyian különbözőek vagyunk!

A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszhetőséget tükröző gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatára kell építeni.

A fejlesztés legfontosabb területei lehetnek:

- A nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése, a beszédszervek ügyesítése, beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív és passzív szókincs bővítése és a beszédkezdő fokozása.
- A kognitív funkciók, minimális kontaktus, kooperációs készség fejlesztése.
- Szociális kompetenciák kialakítása, fejlesztése.
- Finommotorika fejlesztése.
- A nagymozgások koordinálásának javítása, az egyensúlyérzék fejlesztése.
- Játéktevékenység alakítása, adekvát játékhasználat elsajátítása.

Az integrált nevelésből adódó feladataink:

- Hatékony együttműködés a szakemberekkel – logopédus, gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztőpedagógus.
- Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek kialakítása.
- Törekedni kell arra, hogy nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- A sajátos nevelési igényű gyermek terhelhetőségénél az óvónő vegye figyelembe a sérülés jellegét, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotát.
- A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a kisgyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek optimális nevelésének érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése, elsősorban a gyógypedagógiai téren.
- Szükség szerint szakvélemény, fejlesztési javaslat kérése a megfelelő szakszolgálatoktól.
- Az óvodáskor végére a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű gyermeket is juttassa el az óvodai nevelés általános célkitűzéseiben megfogalmazott minimális szintre: alkalmazkodókészség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés.
- Tárgyi feltételek, szakember által javasolt eszközök biztosítása.

Sikerkritériumok

- A sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába.
- Örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon.
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés.
- A közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják őket, nem kerülnek peremhelyzetbe.

III. 2. A kiemelten tehetséges gyermek

„Vegyétek észre, ha egy gyerek különleges, nem azért különleges, mert külön akar lenni, hanem azért, mert nem tud más lenni.” (Szabó Magda)

Kiemelten tehetséges gyermek az: a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelhető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Célunk:

Felismerni és gondozni a tehetségcsírákat óvodai keretek között, csoportjukban. Segítve bevonni a szülőket tehetségfejlesztő munkánkba. Támogatást és segítséget nyújtani a tehetséges gyermekek szüleinek.

Feladataink:

- Az óvónő ismerje fel, és gondozza kiemelten a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt.
- **A szülők tájékoztatása, segítése és bevonása is kiemelt feladatunk.**
- Kreatív vagy tehetséges? Mindenekelőtt gyermek! Óvodástól elvárható viselkedést várjunk tőle. Ösztönözzük, motiváljuk, bátorítsuk, de ne erőltessünk rá semmit!
- Kielégíteni szükségleteiket: megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági.
- Elkallódás megelőzése.
- **Elfogadó, a személyiségfejlődést segítő légkör kialakítása.**
- **A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása.** (pl. a felhalmozott ismeretanyag elmélyítésében, rendszerezésében segítsük)
- **A gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.**

A gyermeknek tisztában kell lennie saját értékeivel, de nem szabad, hogy túlbecsülje azt. Egy-egy kiemelkedő gyermek integrálásában segíthet néhány más, intellektuális téren nem olyan kiváló társa. Ezek a gyerekek általában jó szociális érzéssel rendelkeznek. Ilyenkor mindannyian átélhetik, hogy nem csak az intellektuális kiválóság az érték. A „gyenge” oldalon mindenképpen olyan hiányosságokat kell értenünk, amelyek a tehetség

fejlődését megnehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák. A gyermek esetleges gyenge oldalát mindenképpen fel kell tární és fejleszteni kell.

A gyermekek fejlesztése során fontosnak tartjuk - a fejlesztésre szoruló területek mellett-, az átlagos képességek, az egész személyiség támogatását. A zenei, képzőművészeti vagy mozgásos foglalkozások szerencsésen egészíthetik ki az intellektuális irányultságot, segíthetik a gyermek érzelmi-szociális fejlődését akkor is, ha a gyermek ezeken a területeken nem rendelkezik jó adottságokkal.

Tehetséges kisgyerekek korai jellemzői lehetnek az alábbiak:

- meglepő pontosságú, illetve részletességű hosszú- és rövidtávú *memória*
- az átlagnál sokkal hosszabb ideig képesek *egy dologra figyelni*, egy dologgal foglalkozni (előfordul, hogy órákon át képesek egyedül eljátszani)
- gyorsan kialakuló, változatos és gazdag *szókincs* (sokan eleve korábban is kezdenek beszélni, de ebben az esetben a fejlődés sebessége olyan, hogy 3 évesen a kiejtési hibákat leszámítva úgy beszélnek, mint a nagycsoportosok)
- fejlett *képzelőerő*, amely többek között megnyilvánulhat korai *szerepjátékokban*, korai *figuratív rajzolásban*, *alkotó tevékenységben* (korai felismerhető figuratív rajolás van, 4-5 féle gyurmafigura készítése, játékok színek szerint szimmetrikus elrendezése a polcon rendrakáskor)
- fejlett koordináció és *finommotoros mozgás*
- *valóság és fikció* korai megkülönböztetése
- fejlett *humorérzék*
- magánál *idősebb játszótársakat* preferál (vagy pedig a sokkal fiatalabbakat, akiknek dirigálhat)
- *absztrakt gondolkodás*, amely az óvodáskor elején főleg a nyelvi készségekben érhető tetten (időviszonyokra utaló szavak, mint pl. tegnap, este; egyre több betűt felismer, esetleg olvasni is megtanul még négyéves kora előtt); néha matematikai készségek is egyértelműen megjelennek (kétévesen 4 -10 tárgyat stabilan megszámol; ismeri a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát; háromévesen 50-es számkörben összead, kivon)
- saját személyről való *tudatosság és önreflexió* korai megjelenése (ilyesféle szóhasználatból, kifejezésekből látszik, mint "szerintem", "erre gondoltál", "baba eltöprengett", "jó itt feküdni")
- szenvedélyes (csillapíthatatlannak tűnő) *érdeklődés* a külvilág, az emberek, a tárgyak, természeti jelenségek, zene, gépek működése stb. irányában; rengeteget kérdez, okokat és összefüggéseket próbál találni
- *zenei tehetségkorán felismerhető (tisztá intonálás nagyobb hangterjedelmű daloknál is, fejlett ritmusérzék)*
- *testi ügyesség, tánc, harmonikus mozgás, versenysportra való alkalmasság*

Óvodánkban a kiválóan kreatív, tehetség ígéretes gyermekek fejlesztése az óvodai csoportban a napi tevékenységekbe ágyazva egyénileg, esetleg kis csoportban történik.

III. 3. Aszociális hátrányok enyhítését segítő és gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységünk

Az általános elvárások közül kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét, segítse a gyermeket hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

- **Hátrányos helyzetű gyermek az:** akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.
- **Halmazottan hátrányos helyzetű gyermek:** a hátrányos helyzetű gyermekek közül halmazottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban, a jegyzőnek tett önkéntes nyilatkozata szerint - a gyermek hároméves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen.

Továbbá halmazottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek:

- ❖ A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, - melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- ❖ Szűkös lakáskörülmények - kevés az egy főre jutó alapterület, a lakásban több személy v. generáció él együtt.
- ❖ Egészségtelen lakhatási feltételek – vizes, salétromos falak, nagy páratartalom, rossz műszaki állapotban lévő, romos családi ház, gondozatlan környezet, kert.
- ❖ Deviáns környezet szocializációs ártalmai – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- ❖ Család hiánya – állami gondozásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- ❖ Beteg vagy korlátozott képességű szülők - akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.
- ❖ A szülők alacsony iskolai végzettsége – csak általános iskolai, vagy olyan, érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő-piaci értéke.

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek:

- ❖ Fizikai bántalmazás
- ❖ A gyermek szexuális zaklatása
- ❖ Szülői felügyelet hiánya
- ❖ Elhanyagoló szülői magatartás
- ❖ Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- ❖ Pszichés bántalmazás
- ❖ Éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- ❖ Indokolatlan hiányzások az óvodából

Célunk: A szociális hátránnyal érkező vagy veszélyeztetett gyermekek nem más bánásmódban részesülnek, hanem fokozottabb odafigyelést, gondozást, gondoskodást élveznek.

Feladataink:

- A szociokulturális háttér alakulásának folyamatos figyelemmel kísérése.
- Minden gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése.
- Minden gyermek tisztelete, szeretete, megbecsülése, másságának természetes elfogadása, a különbözőségének értéként kezelése, fejleszthetősége.
- A gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítése.
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.
- Az anyagi gondokkal küzdő családok felvilágosítása, az igényelhető támogatásokról, segítség nyújtása a dokumentumok kitöltéséhez.

Nagy körültekintést igényel a bajok orvoslása, mert bár hasonlóságot tapasztalhatunk az esetek között, mégis minden eset egyedi, egyszeri és megismételhetetlen. A választott eljárások, módszerek segíthetnek bennünket a további munkában. Az óvónő nyitottsága, empátiája elősegítheti és támogathatja a családi nevelést, főleg a nevelési gondokkal küzdő családoknak nyújthat nagy segítséget.

A megelőző intézkedésekkel megakadályozhatjuk a súlyosabb pszichés károsodás kialakulását. A helyzet romlásának fékezését segítheti a gyermek eredményes beillesztése az óvodai csoportba. Megteszünk mindent annak érdekében, hogy a beszoktatás minél zökkenő mentesebb legyen, lehetősége nyíljon a gyermeknek a felszabadult és örömteli játékra, változatos tevékenységekre, hátránya kompenzálása érdekében. A szülők v. szponzorok által ajándékozásra behozott gyermek ruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak.

Minden segítséget megadunk, hogy a szülők a gyermeket a családban nevelhessék, meg tudják oldani a gyermekneveléssel kapcsolatos problémáikat, hogy ne váljon szükségessé a gyermek kiemelése a családi környezetből. (egyéni beszélgetések, fogadóórák, családlátogatások)

Mindezek érdekében **az óvoda együttműködik:**

- A Gyámügyi Hivatallal
- A Gyermekjóléti Szolgálattal

- Az óvoda orvosával, védőnőjével
- Egyedi esetekben, ha szükségét látjuk, felvesszük a kapcsolatot civilszervezetekkel (Gyermekvédő Liga, Nagycsaládosok Egyesülete)

Az óvodavezető feladatai:

- Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermekjóléti Szolgálatnál.
- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten.
- Étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeletnek megfelelően. Ezek dokumentálása.
- A gyermekvédelmi felelős munkájának segítése, ellenőrzése, a pedagógus értékelés során az elvégzett munka minőségének figyelembe vétele.
- A szülők tájékoztatása (szülői értekezleten, fogadóórán) arról, hogy milyen problémával, hol és milyen időpontban fordulhatnak a gyermekvédelmi felelőshöz, továbbá, hogy az intézményen kívül milyen gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményt kereshetnek fel.
- Ennek érdekében az óvodában - szülők által jól látható helyen-, írásban is közzéteszi a Gyermekjóléti Szolgálat munkatársának nevét, címét, telefonszámát, elérhetőségét.

Az óvónők egyéb feladatai:

- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált óvodai nevelése, a hátrányok csökkentése, esélyegyenlőség biztosítása.
- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése.
- Szükség szerint környezettanulmány végzése.
- Veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek és a vezetőnek.
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése az óvodavezetőnek.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele.
- Anyagi gondokkal küzdő családok támogatása – rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi a gyermek lakhelye szerinti önkormányzat jegyzőjénél. Szükség esetén javaslatot tesz, hogy a támogatás természetbeni ellátás formájában történjen.
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal.
- Gyermekbántalmazás vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén azonnal értesíti az óvoda vezetőjét.

- A veszélyeztetett gyermekeknél – a veszélyeztető okok feltárása érdekében – családlátogatáson való gyakoribb részvétel, nyilvántartás vezetése.
- A Gyermekjóléti Szolgálat felkérésére részt vesz az esetmegbeszéléseken.

Sikerkritérium

- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A gyermek jól érzi magát az óvodában, nem peremhelyzetű, felnőttek és társai teljes mértékben befogadják.
- A szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz és a vezetőhöz gondjaikkal.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

III. 4. Migráns gyerekek interkulturális nevelése

Migráns gyermek az a gyermek, aki valamint akinek a családja nem magyar állampolgár, és munkavállalás, tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

Alapelvek:

- ⇒ A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- ⇒ Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden migráns kisgyermeket megillet.
- ⇒ A bevándorló családból érkező gyermekek értékessége egyediségükben keresendő.
- ⇒ Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is maximálisan érvényesítjük.

A migráns gyermekek interkulturális neveléséből adódó feladataink:

- ***Felkészülés a gyermek fogadására:***

Az óvónő felkészülése a szülőkkel és a gyermekkel való kapcsolatfelvétellel kezdődik. A későbbiekben a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is össze kell gyűjtenie, szükség esetén utána kell olvasnia. Ezek az információk hozzásegítik ahhoz, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meghatározhassa a pedagógiai beavatkozás lehetséges irányait. Ezeknek az információknak egy részét a csoportban dolgozó dajkával is meg kell ismertetni.

- ***Az érkező gyermek empátiás fogadása:***

A migráns gyermek kezdeti viselkedését meghatározza a kulturális érzelmi beállítódása és előzetes szocializációs tapasztalatai:

Amikor bekerül a számára teljesen idegen környezetbe, egyedül lévőknek, kirekesztettnek érzi magát. Nem érti a körülötte lévő felnőttek és gyerekek beszédét, és őt sem értik a többiek.

Fél az ismeretlentől, a változástól, a bizonytalanságtól.

Vallási, kulturális okokból előfordulhat sajátos étkezési szokás, ettől úgy érzi, ő más, mint a többi kisgyerek. Ezért legfontosabb feladatunk a kezdeti időszakban a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése. Az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, érték-ként való bemutatása a többi gyermek számára. A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét – játék, mese, vers, ének, zene, tánc – figyelembe véve valósítható meg.

Segíteni kell őket a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a szabad játék a gyerekközösségben.

Sikerkritériumok:

- Szívesen jár óvodába, szívesen játszik társaival, és a csoporttársak is keresik a társaságát.
- Beilleszkedése nagyobb kudarcoktól mentes, a gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.
- Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat, tömondatokat képes magyarul kimondani, képes megértetni magát.

IV. NEVELÉSI PROGRAMUNK FELTÉTELRENDSZERE

IV.1. Személyi feltételeink

A köznevelési törvényben meghatározott **felsőfokú szakirányú végzettség** (óvodapedagógus) mellett elengedhetetlen a pedagógus kreativitása, ismereteinek állandó és tudatos bővítése, tervszerű, alkotó alkalmazása.

2023-24-es nevelési évben a megüresedett óvodapedagógus állást nem sikerült óvodapedagógus végzettséggel rendelkező óvónővel betölteni, így erre a pozícióra pedagógiai asszisztens végzettségű kolleganőt vettünk fel, aki 2023. október 1-től kezdi meg tanulmányait a SOE Benedek Elek Pedagógiai Karán. Az óvodavezető 2024-ben fejezi be tanulmányait a BME *Közoktatási vezető* és pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzési szakán. 2023. szeptember 1-től - a nyugdíjba vonult dajka feladatkörét - az óvodánkban dolgozó élelmezési adminisztrátor veszi át.

Óvodánkban **1 vegyes életkorú csoport** működik, (fenntartói engedéllyel) 2023-24-es nevelési évben max. felvehető gyermeklétszám 30fő.

Az óvodapedagógusi létszám 2020. augusztustól: 2 főre csökkent.

Ebből:

-1 fő az óvodavezetői feladatokat is ellátja. Kötelező órája az óvodai csoportban heti 12 óra.
- 1 fő óvónő 2023. október 11-ig teljes munkaidőben (heti kötelező órája: 32 óra) dolgozik.

-1 pedagógiai asszisztens október 1-től teljes munkaidőben (heti kötelező órája: 40 óra) dolgozik. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2020.09.01. napi hatállyal módosított 12.§-a kimondja: „*ha az óvoda reggel 8.00 óra előtt, vagy a délutáni időszakban nem fejlesztő, iskola-előkészítő vagy más, kifejezetten nevelési jellegű foglalkozást szervez, ezen időszakokban a gyermekek felügyeletét nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörbe foglalkoztatott személy is elláthatja.*”

Az óvoda nyitva tartása: heti 47,5 óra, ezért - pedagógus hiányában - csendes pihenő alatt (a munkaidő beosztásban foglaltak alapján) dajka felügyeli a csoportot, amelyre fent említett rendelet engedélyt ad.

Az óvodapedagógus személye kulcsfontosságú a nevelési folyamatban. A gyermek utánzási hajlamából következően modell szerepe van. Éppen ezért nagyon fontos, mit és hogyan mondunk, miként viselkedünk, hogyan öltözködünk, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá közel álló felnőtt kedvéért.

A jó óvónő álláspontunk szerint:

- **segítő, támogató, elfogadó, jó empátiás készséggel rendelkezik, gyermek és családcentrikus**
- **vidám, felszabadult játék légkört képes létrehozni**
- **környezettudatos szemléletű**
- **kreatív, képes csapatban dolgozni**

Az egyik óvónő középkorú, (nyugdíj előtt álló), az új dolgok iránt mégis fogékony, ugyanakkor a jól bevált, régebbi módszereket, intézményünk időtálló hagyományait is megőrizzük.

A pedagógiai, pszichológiai kutatások eredményei szükségessé teszik a pedagógusok **rendszeres továbbképzését, önképzését**. Ezt segítik a pedagógiai szakmai szolgáltató intézmények, ezek elsősorban területi és megyei szintű szervezetei. Bár szakmai továbbképzésre életkora miatt jelenleg egyik óvónő sem kötelezett, az önképzést fontosnak tartjuk, olvassuk a szakirodalmat (Óvodai vezetési és nevelési módszertani tanácsadó kiadványait, szakmai könyveket) továbbá igyekezünk kihasználni nevelésnélküli munkanapjainkat más óvodák látogatására, tapasztalatszerzés céljából.

1 fő szakképzett dajkánk van, aki pedagógiai munkánk közvetlen segítője, s ugyan úgy, mint az óvónő, teljes személyiségével hatást gyakorol a kisgyermekekre. Ezért fontosnak tartjuk, hogy munkánkat a dajkával összehangoltá tegyük. A dajka biztosítja óvodánk rendjét és tisztaságát is.

Az óvoda melegítőkonyháján 1 fő érettségizett élelmezési adminisztrátor dolgozik. Feladata az óvodai és iskolai étkeztetéssel kapcsolatos teljes adminisztráció vezetése, továbbá ételmelegítés, tízórai, -uzsonna készítés, tálalás az óvoda konyháján. Tudatosítanunk kell benne is, hogy személyiségével, viselkedésével ő is befolyásolja az óvodai nevelés eredményességét.

A már említett Pedagógiai Szakszolgálat alkalmazásában álló logopédus a 2022-2023-as nevelési évben nem tudta vállalni a fejlesztésre szoruló gyermekek fejlesztését. A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális nevelését, fejlesztését az adott sérülés specifikumának megfelelő – intézményünk által szerződötített- **óraadó gyógypedagógus** segíti. Feladata a sajátos nevelési igényű gyermek terápia megsegítése, valamint tanácsadás pedagógusoknak és igény szerint a szülőknek.

Az intézményhez tartozik (Ady E. u. 1.) telephelyen, az iskolai melegítőkonyha, ahol 1 fő konyhavezető és 1 fő konyhai kisegítő végzi a tálalást, 50-60 fő iskolás gyermek részére.

IV. 2. Tárgyi feltételeink

A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, mely megfelel a kötelező minimális eszköz- és felszerelési jegyzékbe foglaltaknak. Ezek folyamatos pótlása (elhasználódás miatt) azonban szükséges. Különösen a játékeszközök, képeskönyvek folyamatos cseréje, pótlása ill. a barkácsoláshoz, ábrázoláshoz szükséges anyagok, eszközök feltöltése néhány havonta szükség szerint. Gyermekekágyaink modern, könnyen tisztítható és kényelmes kiságyak. A nevelési program végrehajtásához szükséges, **a nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések részletes jegyzékét** e program 1. számú melléklete tartalmazza.

2022 szeptemberében a fenntartó támogatásával a papíralapú adminisztrációt az óvodai adminisztrációs online rendszer (ovped) használatával váltottuk ki. Rendelkezésünkre áll egy asztali számítógép, és 1 db laptop. A laptop televízióval való összekapcsolása lehetőséget biztosít egy-egy foglalkozáshoz szükséges videó, kép, mese, dal megtekintésére, meghallgatására.

Óvodánk épülete 1979-ben épült, külső felújítása 2009-ben, teljes belső felújítása és korszerűsítése pedig 2018-ban megtörtént. Óvodánk 50 m² – es csoportszobája az **alapító okiratban meghatározott max. 25 gyermek** fogadására alkalmas. Az 50 m² – es **tornaszobánkban** a szervezett mozgás mellett, egyéb, nagy helyet igénylő tevékenységek és a délutáni csendes pihenő zajlanak, mely alkalomadtán (pl. szülői értekezlet) a szülők nagyobb csoportjának fogadására is alkalmassá tehető, ill. a csoportszobával összenyitható.

Egy-egy tágas gyermekmosdó és öltöző helyiségünk van, továbbá egy 1131 m²- es, biztonságos, zárt udvarunk, melynek nagy része füves. Kisebb betonos részen közlekedési pályát alakítottunk ki. „A Játészótéri Eszközök Általános Biztonságtechnikai Követelményeiről” szóló szabványnak megfelelő Pinocchio mászóvár (Ovitech Kft.) 2 üléses lengőhinta, mérleghinta, két és négyüléses rugós játék, kis babaház és homokozó nyújt kellemes időtöltést az udvaron. A tornaszoba és az udvar felszereltsége maximálisan alkalmas az ide járó gyermekek mozgásigényének kielégítésére.

V. A NEVELÉS TARTALMA

„Minden a nevelés. Az őszibarack egykor keserű mandula volt, a kelvirág pedig diplomás kelkáposzta.” (Mark Twain)

Az óvodai élet tevékenységformái

- V. 1. Játék
- V. 2. Verselés, mesélés
- V. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- V. 4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- V. 5. Mozgás
- V. 6. A külső világ tevékeny megismerése
- V. 7. Munka jellegű tevékenységek
- V. 8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

V. 1. J á t é k

„Semmiiben sem nyilvánul meg olyan világosan az emberek jelleme, mint a játékban.” (Lev Tolsztoj)

A természetes gyermeki megnyilvánulások sorában a legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenység a **játék**, mely erős dominanciával uralja a kisgyermekkori fejlődést. Az óvodai nevelés országos alapprogramjának elvei szerint az óvodai nevelés rendszerén belül mindent átható jelentőséggel bír. Ennek szellemében a játék a gyermek fejlődésében alapvető jelentőségű, **semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma**. A tudomány jelenlegi állása szerint bizonyított, hogy a magasan szervezett idegrendszer fejlődésének feltétele a játék szervező (organizáló) és összerendező (integráló) funkciója.

A játék fejlődése a fejlődés egészének tükrözi, mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi.

Céljaink:

- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.
- Érzelmi, akarati tulajdonságainak alakítása, kreativitásának fejlesztése.
- Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása.

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék.

A **szabad játék** során az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a játéktevékenység, játékeszközök és társak megválasztásában, játékelgondolása megvalósulásában, valamint a játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot lehetőleg ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, vagy adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására. A szabad játék túlsúlyban kell hogy legyen !

Az óvónő által felkínált játék során az óvónő pedagógiai szándékkal teremt játékhelyzetet, a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében. Mindig a gyermek érdekében történjen, mégpedig úgy, hogy elősegítse sajátos fejlődését. A gyermeknek itt is lehetősége van a választásra, amit minden esetben tiszteletben kell tartanunk (jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel).

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- **Gyakorlójáték:** fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége.
- A legkisebbek a játékeszközök rakosgatása, tologatása közben ismerkednek a játékszerek sajátosságaival, használatával. Ez a tevékenység egyfajta örömet okoz számukra, gyakori ismétlésre ösztönzi őket. Később a nagyobbak játékában is sűrűn előfordul, amikor új játékeszköz használatával ismerkednek.
- **Szimbólikus szerepjáték:** alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei. A gyerekek szimbólumokat használnak a „mintha” helyzetek megteremtéséhez, önálló szerepeket vállalnak. Élethelyzeteket alkotnak újra, ezáltal érzelmileg és szociálisan is fejlődnek. A *szerepjáték* tartalmát gazdagíthatjuk, ha mi is szerepet vállalunk. Ezzel mintát adunk a különböző kapcsolatok kialakításához, a közös cselekvésekhez.
- **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája. Ez a fajta játék tartósan örömet nyújt számukra, az „én készítettem” alkotás örömét élhetik át általa. Alkotásaikat szívesen megmutatják másoknak is, gyakran kérik az óvónőt, hogy biztonságos helyen tárolja, ezáltal hosszabb ideig játszhassanak vele.
- **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége. A szabályok eleinte egyszerűek legyenek és könnyen

betarthatók. Minden esetben ügyelünk arra, hogy a szabályokat betartsák, mert a közös játék csak így lehet örömteli és szórakoztató. Ezáltal alakulhat a szabálytudatuk. Lehetőséget biztosítunk arra is, hogy a gyermekek is alkothassanak szabályokat, hogy ők is lehessenek játékvezetők.

Feladataink:

1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
2. Egyéb óvónői feladatok

1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

a.) Nyugodt légkör biztosítása

Nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése, és folyamatos fenntartása. E légkör csak úgy jöhet létre, ha tiszteletben tartjuk a gyermeki szabadságot és önkéntességet.

b.) A játékfajtákhoz szükséges hely biztosítása:

Ingergazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása. A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék. A gyerekek életkori sajátossága a nagy mozgásigény. Ehhez szükséges helyet az udvaron vagy a csoportszoba szomszédságában lévő tornaszobában tudunk biztosítani.

c.) A játékhoz szükséges idő:

Napirendünkben a folyamatosság és rugalmasság elvét szem előtt tartva a játékra fordított idő viszonylag hosszú és egybefüggő, hogy általa zavartalanul kielégüljön játékigényük. Óvodánkban lehetőséget adhatunk arra, hogy a gyermekek a játékeszközök **elrakása nélkül** több órán, ill. akár több napon keresztül is játszhatnak egy-egy játéktémát.

d.) A játékeszközök biztosítása:

Arra törekszünk, hogy olyan egyszerű, alakítható játékeszközök álljanak a gyermekek rendelkezésére, amelyek motiválják, ösztönzik a gyermeki fantáziát és segítik az elmélyült játékot.

Ezeket és a mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás eszközeit is a gyermekek által jól látható és elérhető helyen helyezzük el, ezzel a szabadon választhatóságra lehetőséget adva. Mindez legyen áttekinthető, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre. Az óvónő ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére.

Különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, például homok-asztal, víz-asztal, a játékkal kapcsolatos szabály kialakítása. Fontos szempont, hogy a játékeszközök esztétikusak, könnyen tisztíthatók, veszélytelenek legyenek.

e.) Élményszerzési lehetőségek biztosítása:

A játék témája, tartalma nagyrészt a gyermekek valóságról szerzett benyomásaitól, tapasztalataitól, ismereteitől függ. Ezért igyekszünk sokszínű tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítani, mely élményforrás lehet a gyermek számára. Továbbá lehetőséget biztosítunk arra, hogy ezeket az élményeket, tapasztalatokat játékukban újra meg újra átélhessék. Ezáltal gazdagodik játékuk tartalma, bővülnek ismereteik az őket körülvevő világról.

Egyéb óvónői feladatok:

- A gyermekjáték fejlődésének nyomon követése → differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele.
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem az életkornak megfelelő játék támogatása).
- Az új játék használatának megismertetése együttjátzás során, az érdeklődő gyermekekkel.
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz.
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül. Az óvónő tudatos, indirekt irányítása.
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, játszótársként való részvétel a játékban.
- Modellértékű viselkedés, kommunikáció: az óvónő úgy beszél és cselekszik, ahogy a gyerekektől is elvárja.
- A játék szokás- és szabályrendszerének a gyermekekkel együtt történő alakítása és alkalmazása (pl. a rend szeretetére szoktatás- ha már nem játszom veled, a helyére teszem).
- A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Örömmel, önfeledten játszik.
- A gyermekek tudnak elmélyülten, hosszantartóan játszani egy-egy játéktémában.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat.
- Másokat is figyelmeztet a szabály betartására.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Tiszteletben tartják, megbecsülik játszótársuk játékát.
- Képes élményei eljátszására.
- Szívesen vállal szerepet.

V. 2. Verselés, mesélés

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

A mese a gyermek anyanyelvi, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének, a pozitív személyiségjegyek megalapozásának egyik legfőbb segítője. Feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. Általa a környező objektív világ a gyermek számára érzéki síkon válik megfoghatóvá. Ráébreszti a gyermeket a valóság esztétikai felismerésére, befogadására, alapvető erkölcsi értékekre. A népmese legősibb forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermekeknek.

A mese- és versmondás lényeges elemeit – hangsúlyok, testbeszéd, mimika, tekintettartás, verbális emlékezet – az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek. Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a **bábozás-dramatizálás**, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek számára fontos önkifejező eszköz, melyben átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit.

Sajnos az a tapasztalatunk, hogy egyes családokban túlsúlyban van a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép, játékot és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok néha válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk olyan irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

Célunk:

- Élménynyújtás, a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- A magyar kultúra értékeinek átörökítése.
- Az irodalmi érdeklődés felkeltése.
- A szülők nevelési szemléletének formálása.

Feladataink:

1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.
2. Korosztálynak megfelelő jellegzetes tartalmak biztosítása.
3. Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása, egyéb óvónői feladatok.

1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása:

Elsősorban a magyar népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok közül választunk, de a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág meséinek -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Az irodalom közege a nyelv, ezért lényeges, hogy nyelvileg tiszta és esztétikailag értékes mesét, verset halljanak a gyermekek. Úgy állítjuk össze az irodalmi anyagot, hogy az a gyermekek életkori sajátosságainak, befogadóképességének megfelelően.

A versek közt vidám, humoros jellegűek is vannak és megtalálhatóak köztük a klasszikusok és mai magyar költők népköltészethez hasonló ritmusélményt nyújtó versei is. Kiemelt helyet kapva pl. Weöres Sándor gyermekversei, akihez helytörténeti kötődésünk van. (A szomszédos Csöngé községben született, szülőháza ma emlékházként látogatható)

2. Korosztálynak megfelelő jellegzetes tartalmak biztosítása:

Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása. A csoport összetételéből adódóan vegyes csoportban a helyes arányok megtalálása :

Kisebbségnek: mondókák, mondókamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek; A mesék cselekménye egyszerű érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Ismerkednek a képes-mesés könyvekkel, képeskönyvek elérhetőségének biztosítása.

A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása.

Később helyet kapnak a már bonyolultabb szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, párbeszédes, hangutánzó mesék, láncmesék, egyszerűbb szerkezetű tündérmesék, s magyarság történelmét feldolgozó mondavilág történetei. A mondókázás anyagát a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják.

A **nagyobbak** szívesen hallgatják a bonyolultabb cselekményű népmeséket, valóságos történeteket, tündérmeséket, tréfás meséket, meseregényeket. A versanyaguk bővül különböző típusú népi mondókákkal, kiszámolókkal, közmondásokkal, lírai versekkel.

A napi tevékenység során az óvónő többször is mondhat – a helyzethez illő – mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet. A főleg (2,5) 3-4 éves korban nagy jelentőségű testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók...ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodába kerülő gyermekek első, igazi versélménye az ölbéli játékokhoz, a mondókákhoz kapcsolódik.

3. Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása, egyéb óvónői feladatok

Nagyon fontos, hogy megfelelő személyes kapcsolatot tudjunk a gyermekekkel kialakítani, nyugodt helyet, elegendő időt, nyugodt légkört biztosítva a verseléshez, meséléshez. Pl.: mobilizálható mesekuckó kialakítása.

Feladatunk, hogy alkalmat teremtsünk arra, hogy a gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de lehetőséget adunk az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövése, befejezésére is.

Minden spontán adódó helyzetet, kedvező körülményt felhasználunk az irodalmi élménynyújtásra. Fontos az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére.

A gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására, a gyermekek mese-, versalkotásra ösztönzése. Könyvtár és bábszínházlátogatásokat szervezünk.

Nem mellékes feladat a szülők szemléletformálása: irodalmi művek ajánlása a mesélés szerepének megismertetése a szülők körében.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Örömmel várja a mesélést, verselést, abban szívesen részt vesz.
- Képes kitartóan figyelni.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes a folytatásos mese szálait, epizódjait összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyvet.
- A képeskönyvet megbecsüli, vigyáz épségére.
- Szívesen mond verset, szereti a mondókákat.
- Igényli az elhangzott vers, mondóka ismétlését.
- Képes történeteket elmondani.
- Képes rövid meséket, történeteket alkotni.
- Képek alapján is fel tud idézni egy-egy ismert verset, mesét.
- Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tud.
- Szívesen báboz, dramatizál.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.

V. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.

Célunk:

- Élménynyújtás: fedezzék fel a dallam, ritmus, mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.
- Szeressék meg a gyermekek az éneklést, az énekes játékokat, ezzel a zenei anyanyelv megalapozása.
- A szülőföldhöz való kötődés, hazaszeretet megalapozása, a szülőföld értékeinek átörökítése révén: népzene, a népdal, néptánc a népszokások és a népi hangszerek megismertetése.

Feladataink:

1. A felhasznált zenei anyagok igényes összeválogatása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.
2. A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
3. A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése a különböző zenei tevékenységekkel.
4. Feltételek megteremtéséből adódó óvónői feladatok.

1. A felhasznált zenei anyagok igényes összeválogatása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

A *kisebbségnél*: a dalok hangterjedelme eleinte ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával. A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő -gyerek) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek.

4-5 éveseknek:

A dalok hangterjedelme később fokozatosan bővül, többségükben azonban ne lépje túl a nagy hatod távolságot.

A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó. A legnagyobbak ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párszerepjátékokat, a gyermekek egyéni képességeit figyelembe vevő egyszerű gyermektáncokat. A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok megismerésére is. Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti multság, pásztorjáték, farsang, pünkösddőlő, gyerekklakodalmak.

A zenei nevelés anyagát a magyar népi mondókákból, népi gyermekjátékokból, alkalmi és műdalokból állítjuk össze ***Forrai Katalin: Ének az óvodában*** c. kötete alapján -kiegészítve igényes kortárs gyerekdalokkal. Pl.: Gryllus Vilmos dalos füzetéből.

A zenehallgatás anyagát elsősorban magyar népdalok, a világ zeneirodalmából válogatott énekes és hangszeres műzene, óvónők által előadott könnyű kánonok és kétszólamú darabok énekes és hangszeres előadása alkotja.

2. A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztéséből adódó feladataink:

Hallásfejlesztés:

Kisebbségnél: magas-mély reláció, halk-hangos különbségének felismertetésével motívum-visszhang, egyszerű dallammotívumok visszaénekelésével.

Hangszerek hangjának, eltérő zörejhangok felismertetése és megkülönböztetése.

Később zenei emlékezetüket dallamfelismeréssel, dallambújtatással fejleszthetjük.

Finomabb zörejek, egymás hangjának és a természet hangjainak felismertetése.

*Nagyobb gyerekek*nél: gyors-lassú és a halk-hangos fogalompárok együtt gyakoroltatása. Dallamfelismertetés kezdő motívumról vagy belső motívumról. Motívum visszaénekeltetése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg. A gyerekek ösztönzése saját szövegű dallam kitalálására, zenei kérdés-felelet játékokra.

Ritmusérzék fejlesztése:

- Az egyenletes lüktetés, tempókülönbségek (gyors-lassú) érzékeltetésével, játékos mozdulatokkal. Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajátítása.
- Ütőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása.
- Ritmusmotívumok – egyszerű beszélt és énekelt – visszatapsoltatása. Később próbálkoznak az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével.
- Gyors-lassú tempótartással ének és mozgáson keresztül, egyszerű táncos mozdulatok utánzásával.
- Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció és a finommozgás alakítása. Ritmus és dallam motívum visszatapsoltatása és visszaénekeltetése,
- A legnagyobbaknak felajánljuk a változatos ütőhangszerek használatát, változatos térformák alakítását célzó énekes- játékok, játékos táncmozdulatok tanulását.

Arra törekszünk hogy a táncban a párok összehangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjon. Próbálkoznak az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával, dallammotívumok hangsúlyainak kiemelésével tappsal, járással, játékos mozdulatokkal.

3. A gyermek nyelvi képességeinek fejlesztése a különböző zenei tevékenységekkel:

A gyermekek a beszédtempónál lassabban énekelnek. A lassúbb mondókázás, éneklés ismételtetésével gyakorolják a helyes kiejtést, a helyes artikulációt. A hangutánzó szavak énekelgetése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését. Az ismétlések során gyakorolják a hangsúlyozást, a helyes beszédritmust. Észrevetjük a nyelv kifejező erejét, szépségét. A szókincs bővítésére is nagyszerű alkalmak nyílnak.

4. Feltételek megteremtéséből adódó óvónői feladatok:

- Igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- Friss levegő biztosítása.
- A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.
- Magunk is örömmel vegyünk részt a közös éneklésben, énekes játékban, élvezve a tevékenységet.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Szívesen és örömmel énekel, mondókázik, játszik énekes játékokat.
- Bátran énekel, akár egyedül is.
- Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat: halk-hangos, gyors-lassú.
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést, a dalritmust.
- Megkülönbözteti a környezetük hangjait, felismeri társai, óvónői hangját.

- Mozgása esztétikus, ritmust követő. Örömmel tanulnak néhány egyszerűbb gyermektáncot.
- Ismernek néhány térforma alakítási lehetőséget (kör, csigavonal, hullámvonal).
- Szöveg nélkül tud ismert dalt énekelni (dúdolni, zümmögni).
- Felismeri a dalt valamely motívumáról.
- Szívesen hallgat zenét.
- Képes érzékeltetni az egyenletes lüktetést.
- Ismernek néhány hangszert, a megszólaltatási módjukat.
- Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).
- Ismer néhány népszokáshoz kapcsolódó dalt, dalos játékot.

V. 4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Célunk:

hogy a gyermekeket megismertessük az ábrázolás fajtáival (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézi munka) továbbá műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés. Gazdagítsuk általuk tér-forma- színérzéküket, fejlesszük képi plasztikai kifejezőképességüket, esztétikai érzékenységüket, a szép iránti fogékonyságukat, vagyis alakítsuk a gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezését. A helyes ceruzafogás elsajátítása.

Feladataink:

1. Az eszközök használatának, a különböző technikai alapelemek és eljárások megismertetése.
2. A különböző alkotó tevékenységek feltételeinek megteremtése. A gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

1. Az eszközök használatának, különböző technikai alapelemek és eljárások megismertetéséből adódó feladataink:

Megtanítjuk az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, kézmosás, védő asztalterítő....A higiénias szokások betartását figyelemmel kísérjük. A legkisebekkel megkedveltetjük a rajzolás, festés alapjait, a mintázás alapechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást. Nagy odafigyelést kell tanúsítanunk a helyes ceruzafogás elsajátítására, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogót adunk a gyermeknek.

A későbbiekben fokozatosan formáljuk a képalkotást, megismertetjük a vágás, ragasztás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfüzés alapjait. Mintázáshoz többféle anyagot is használunk (intelligens homok, lisztgyurma, gyurma, agyag, gipsz).

A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeljük (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).

Az ábrázolás során különösen oda kell figyelni a diszgráfia tüneteire, észlelésekor jelzéssel élni a fejlesztő pedagógus felé.

2. A különböző alkotó tevékenységek feltételeinek megteremtése:

Az alkotó tevékenységhez olyan légkört biztosítunk, ahol a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat.

A gyermek számára megszokott és elérhető helyen mindig rendelkezésre állnak méretben, minőségben megfelelő anyagok, eszközök: (tempera, vízfesték, különböző vastagságú színes ceruzák, zsír- és pasztellkréta, filctoll, különböző vastagságú ecsetek, fonalak, textilek, papírok stb..)

Pl.: balkezes gyermekeink részére balkezes ollók állnak rendelkezésre. Az alkotó gyermekeknek olyan helyet biztosítunk a tevékenységükhöz, ahol védve vannak a mozgó gyermekektől. Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget adunk a szabad alkotásra. A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezeljük.

Az udvaron is megteremtjük a lehetőséget az alkotásra.

Bemutatjuk a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, népművészeti alkotásokat, nemzeti szimbólumokat, lakóhelyükre jellemző épületeket.

Észrevéttük, rácsodálkoztatunk a tárgyi környezetükben lévő szépre, esztétikusra. Ösztönözzük a gyermekeket a színek széles skálájának használatára. A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása során formáljuk a gyermekek ízlését. A gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeljük, elfogadjuk. Az alkotókedvet ötletekkel, javaslatokkal, egy-egy inspiráló eszközzel segítjük. A gyermekeknek saját gyűjtődossziát biztosítunk munkáik tárolására.

Az óvodai előtérbe kihelyezett kész alkotások további alkotó munkára ösztönzik őket. Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására. Mindezek formálják ízlésüket, esztétikai érzéküket, összehasonlításra és önértékelésre adnak lehetőséget. Úgy tapasztaljuk, hogy büszkeséggel tölti el őket a kész műalkotásaikból készült kiállítás. Örömmel mutatják azt szüleiknek. Közben megtanulják megbecsülni saját és társaik munkáját. Véleményt nyilvánítanak a kész műalkotásokról.

A tevékenységek tervezésénél figyelembe vesszük a gyermekek eltérő fejlettségi szintjét, minden lehetőséget felhasználunk a differenciált fejlesztésre, az egyéni segítségadásra és a tehetségek bátorítására.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.
- Egyéni módon jelenítik meg a képalkotásban élményeiket, elképzeléseiket.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Kialakul az íráshoz szükséges laza csuklómozgás, biztonságos ceruzafogás.
- Szem-kéz koordinációja összerendezett.

- Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.
- Ismeri a hat alapszint, azt bátran használja.
- Életkorának megfelelő a finommotorikus képessége, biztos a vonalvezetés, megfelelő nyomaték.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, korának megfelelő.
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.
- Tér látása korának megfelelő.
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- Ismer néhány műalkotást, jellegzetes épületet, helyi építményt, nemzeti szimbólumot.

V. 5. M o z g á s

A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. **Kedvezően befolyásolja az értelmi képességek alakulását is.**

Pl. a testrészek, téri irányok, formák megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük. A megnevezett, látott és elvégzett mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját, a keresztcsatornák és a fogalomalkotás fejlődését.

Saját testének megismerése segíti az "éntudat" fejlődését a "szociális én" erősödését. A társakhoz való alkalmazkodás közben fejlődik önuralmuk, együttműködő és tolerancia képességük. A mozgás fejlődését a születéstől a kisgyermekkorig általában figyelemmel kísérik, fontosnak tartják. Köztudott ugyanis az a tény, hogy ebben az életszakaszban a gyermek mozgásának fejlettsége képet ad általános fejlettségi szintjéről, a fejlődés tempójáról. A szülők ekkor még figyelik, hogy mikor fordul meg, mikor nyúl a tárgyak után, mikor ül-áll fel, mikor kezd járni. A járás megtanulása után azonban már általában kevesebb figyelmet fordítanak erre a területre.

Óvodánkban a **mozgásfejlődés nyomon követése** fontos feladat. A fejlődést tudatosan segíteni ugyanis csak a meglévő szinthez igazodva lehet.

Mozgásra, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységekre a teremben és szabad levegőn, spontán vagy szervezett formában, az óvodai nevelés minden napján, minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Célunk:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.
- Elősegíteni a harmonikus, összerendezett mozgás kialakulását, a testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztését.
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

Feladataink:

1. Egészségfejlesztő testmozgás a szabad játékban.
2. Irányított mozgásos tevékenységek.

1. Egészségfejlesztő testmozgás a szabad játékban

Legfontosabb feladatunk, hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük a mozgáskedvet, és tudatosan építsünk rá. Bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Figyelemmel kísérjük, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb mozgásos tevékenységet.

E célból minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Udvarunkon különböző mozgásfejlesztő eszközök (trambulin, ROTICOM-kocka, mászóháló, kis mászófal, hinták, labdák, karikák, ugrókötelek) a változatosan kialakított talajfelület (pl.: talpmasszázsához fű, kavics, homok) domborzat (mászó, télen- szánkódomb) nagyon jó lehetőséget nyújt a különböző mozgások gyakorlására, az egyensúlyérzék, a téri tájékozódás, a testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) fejlesztésére, az egészség megőrzésére.

Gyermekeink szívesen próbálkoznak rollerezéssel, biciklizéssel, különösen kedvelik a falusi élethez közel álló traktorozást, dömperezést, munkagépeket (markoló). A közlekedési pályánkon a balesetek elkerülése érdekében a gyermekekkel megtanítjuk a „járművekkel” való közlekedés szabályait.

A bátorság, ügyesség, erőnlét kipróbálását teszi lehetővé a többfunkciós mászóvár. A labdajátékok sokaságát választhatják, például kosárra dobás, foci, tollaslabda. Ezekon kívül csak az óvónők kreativitása szab határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

A kisebbeknél a **természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk .

Ezek az eszközök lehetnek a Greiswald –fal egy-egy elemének kombinációja, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó-bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt asztal alatt bujkáló állatokat utánzó játéokra.

Később nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szem-láb koordináció** és az **egyensúlyérzék fejlesztése**. Ezek fejlesztését szolgálják a különböző célbadobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés.

Az egyensúlyérzék fejlesztésére nagyon jól használhatók a különböző hinták, a nagy fizioterápiás labda, a füles labda, a trambulin, a lépegető, a billenő forgókorong, stb.

A nagyoknál a **finommotorika fejlesztésére** kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, pl. vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, baba öltöztetés, barkácsolás, stb. Nagy előnye óvodánknak, hogy a tornaszoba összenyitható a csoportszobánkkal. Ezt, ha a gyermekek felügyelete biztosított, a nap folyamán többször is felhasználhatjuk a mozgásigény kielégítésére.

2. Irányított mozgásos tevékenységek:

A szervezett mozgások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű fő gyakorlatokból tevődik össze. A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a torna során. A megtervezésnél figyelembe kell vesszük a csoport általános fejlettségét, a fejlődés ütemét. Ehhez igazodva kell eldöntenünk az egyes mozgásformák ismétlésének a számát.

A szervezett mozgás során mindig igyekszünk alkalmat teremteni speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (**lábboltozat erősítés, gerinctorna**).

A különböző nehézségű differenciált feladatok adásával segítjük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A feladat ne legyen se túl könnyű, se túl nehéz, mert a túl könnyű nem készíteti erőfeszítésre, a túl nehéz viszont gátlásokat okoz. Fontos, hogy örömteli, változatos és érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákat ajánljunk fel. Természetesen megmutatjuk a helyes mintát, ösztönözzük és biztatjuk a gyermekeket az esztétikus, pontos mozgásra. Ezt azonban soha nem elmarasztalva, hanem mindig a pozitívumokat kiemelve tesszük. A szervezett mozgástevékenység szervezésénél bitosítjuk a folyamatosságot, kiküszöbölve a várakozási időt. Elegendő időt hagyunk a gyakorlásra és megadjuk a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre is.

Szükség esetén a dajka segítségét is igénybe vesszük. (Baleset elkerülése!)

- A kisebbek testnevelési anyaga nagyrészt a természetes mozgásokat tartalmazza. Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Pl. különböző járáások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével, stb. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A gyakorlatokat utánzással végzik.
- A nagyobb gyerekek esetében a mozgásfejlesztésnél már nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot kell tervezni, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Pl. futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A testséma fejlesztésénél kiemelt helyet kap az oldaliság tanítása.

- A legnagyobbaknál előtérbe kerül az észlelés fejlesztése. Pl. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is. Az állóképességet fejlesztjük a különböző típusú és tempójú futásgyakorlatokkal (lassú, gyors futás, versenyfutás, váltóverseny). Sorozat ugrásokat végeznek különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Páros és egy lábon szökdelnek haladással. Gyakorolják a magas- és távolugrásokat. A labdával különböző dobásokat gyakorolnak, pattintják, vezetik.

Erőteljesebben jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. A szervezett mozgások során ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok. Minden korosztálynál törekszünk arra, hogy nagy számban szerepeljenek a **kooperatív mozgásos játékok**. Ezek a játékok úgy vannak felépítve, hogy a játék céljának eléréséhez a játékosok között együttműködésre van szükség, a gyerekek

együtt játszanak, közös cél felé haladnak, nem pedig egymás ellen. Játék közben szórakozva tanulják meg, hogyan váljanak figyelmesek egymás iránt. (pl. páros egyensúlyjátékok)

Programunkban a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás része a **mindennapi frissítő torna** kb. 8-12 perces időtartammal. Ha az időjárás engedi- általában tavasztól-őszig-, ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

A mindennapi torna elemeit elsősorban a mozgásos játékok adják, kiegészülve néhány gimnasztikai gyakorlattal.

A szervezett mozgások feltételeinek megteremtése:

Tiszta, jó levegő biztosítása a tornateremben.

Portalanított, száraz padozat.

A gyermekeknek mozgáshoz megfelelő laza, kényelmes öltözet, csúszásmentes tornacipő.

Ép, biztonságos tornaszerek.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Örömmel és szívesen mozog.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes megnevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- Tud rollerezni vagy biciklizni, hintát hajtani.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Ismeri legalább 3-4 kéziszert használatát (labda, szalag, karika, bot, körkötél).
- A mozgásos játékokban együttműködő, figyelemmel van társaira.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.
- Megérti és követi az adott utasításokat, betartja a szabályokat.

V. 6. A külső világ tevékeny megismerése

„A csodálkozás az első lépés a megismeréshez ”

(Louis Pasteur)

A környezettel való ismerkedés a kisgyermek fejlődését alapvetően befolyásoló, az életkor növekedésével egyre táguló, az ismeretszerzésben alapvetően bővülő folyamat.

A külső világon, környezeten egyrészt a külső természeti környezetet (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másrészt az ember alkotta, épített társadalmi környezetet (épületek, a tárgykultúra, műemlék, műalkotás, a téralkotás, az eszközök, anyagok, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, az emberi kapcsolatok) értjük.

Tisztában vagyunk vele, hogy a szóbeli közlés a környezet megismerésében, kialakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma.

Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára magával a mindennapi élettel, saját példával, saját tapasztalási lehetőségek nyújtásával tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és megalapozódik a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember személye.

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad a szülőföld, a nemzeti kultúra értékeinek, hagyományainak, az adott tájegységre, helységekre jellemző hagyományok és néphagyományok, szokások, családi és tárgyi kultúra értékeinek közvetítésére. Megtanulja ezek szeretetét, védelmét. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, továbbá az őt körülvevő felnőttek – különösen az érzelmileg közel álló dajka – pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink megszeretik környezetüket, ragaszkodnak ahhoz, lehetőségeikhez képest védik, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve eligazodnak benne.

A külső világ tevékeny megismerésének szervezett tapasztalat - és ismeretszerzésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, nemzeti és helyi hagyományok és a családi kultúra értékei, eseményei, ünnepei határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez.

Célunk:

- hogy a gyermekeket a természeti és társadalmi környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttassuk, segítséget nyújtva ezzel, hogy a világot megismerjék és megértsék a maga egészében.
- Pozitív érzelmi viszonya alakuljon a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.
- A természetet szerető, védő, környezettudatos viselkedés megalapozása.
- A minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli, téri összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása, a matematikai érdeklődés felkeltése, logikus gondolkodás megalapozása.

Feladataink:

1. A természeti és társadalmi környezet tevékeny megismertetése
2. Környezeti nevelési elveink
3. Környezetünk mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyainak tevékeny megismertetése.

1. A természeti és társadalmi környezet tevékeny megismertetéséből adódó feladataink:

A gyermekek az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetükben olyan tapasztalatokhoz juttatjuk, amelyek az életkoruknak megfelelő, biztonságos tájékozódáshoz, eligazodáshoz nélkülözhetetlenek.

Változatos tevékenységeket, alkalmakat biztosítunk a felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.

Módszereinket, eszközeinket a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítjuk: megfigyelés, játékos tevékenységek, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat, önálló vélemény alkotásra ösztönözve ezekkel.

Témaválasztásánál messzemenően figyelembe vesszük a lakóhely, a környezet sajátosságait, közösen felfedezzük a környezet szépségét, harmóniáját, helyi hagyományokkal, népművészettel ismerkedünk (Falunkban él fafaragó, a Népművészet Ifjú Mestere) Célunk, hogy ezzel megalapozzuk a természethez, a szülőföldhöz való pozitív érzelmi viszonyulást.

Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építjük, élményeikre, tapasztalataikra támaszkodunk. Biztosítjuk az ismeretek gyakorlását, alkalmazását, például az udvaron lehetőséget biztosítunk a virágültetésre-gondozásra. (Kis méretű kerti szerszámok biztosítása!)

A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, átrendezni. Ezért az óvoda minden dolgozójától példamutató magatartást várunk el.

Falusi környezetünkben számtalan lehetőség nyílik a kerti és szántóföldi növények, állatok fejlődésének, gondozásának, hasznának megfigyeltetésére. Az óvoda közvetlen környékére, a faluba és annak határába gyakran szervezünk sétákat, kisebb kirándulásokat, megismertetjük a helyi jellegzetességeket, a környéket ahol élünk. Sétáink alkalmával természeti kincsek gyűjtésére motiválunk (lehullott termések, levelek, magok, fakérgék, kagylók, csigaházak, kavicsok).

Közben gyakoroljuk a közlekedési szabályokat, közlekedési eszközökkel ismerkedünk.

Mindennapi tevékenységeik során ismerkednek a színekkel, a színek harmóniájával, az idő fogalmával, saját testükkel (testrészek, érzékszervek, egészség-betegség, orvos gyógyító munkája stb.)

Fontos feladatunk a meglévő ismeretek elmélyítése, rendszerezése, megláttatva az ok-okozati összefüggéseket, elősegítve a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

2. Környezeti nevelési elveink

A természet és környezetvédelem lényegét egy kínai bölcs mondás hüen tükrözi:

***„ Ha a jövő évről akarsz gondoskodni - vess magot,
Ha egy évtizeddel számolsz - ültess fát.
Ha terved egy életre szól - embert nevelj!"***

A környezettudatos magatartás megalapozása, a környezet és természet védelmére nevelés lehetőségei nem korlátozódhatnak kizárólag a kezdeményezésekre, ott élnek

mindennapjainkban, csak ki kell használnunk ezeket:

- Sétáink, helyszíni foglalkozásaink során megismertetjük a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, talaj, a növény- és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Az élővilág, az életközösségek megismertetésére törekszünk, észrevétetjük a legapróbb növényt, rovar, hallgatjuk a madarak hangját, más állatok neszeit.

„ *A természetben ne hagyj mást magad után, csak a lábad nyomát.*”- elvet valljuk.

- Arra neveljük a gyermekeket, hogy tartózkodjanak az oktalan, felesleges pusztítástól, a növények letépésétől, állatok kíntól.

„*Minden élőlénynek joga van az élethez!*” (Schmidt Egon)

Ezek megerősítése érdekében kihasználjuk az alkalmat az Állatok világnapján (október 4.), a Víz világnapján (március 22.) a témával kapcsolatos könyvtári vagy saját könyveket, videó filmeket is felhasználunk.

- Az előtérben vagy a csoportszobában természetsarkot alakítunk ki – ahol mindig csírázik, hajt, zöldell, virágzik valamilyen növény.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példái mellett sem mehetünk el szótlánul. (pl. a kavicsbánya, szeméttelp környéke)
- A környezet fenntartásához szükséges szokások megalapozása: például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés módjait, napi nevelési feladatként tudatosítjuk.

3. Környezetünk mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyainak tevékeny megismertése során adódó feladataink:

A környezet változásainak megfigyelése el sem képzelhető matematikai ismeretszerzés nélkül, mely természetes környezetben a legeredményesebb. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása, a matematika iránti érdeklődés felkeltése.
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele, érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése.
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása.
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel
- A probléma megfogalmazás pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása, szükség esetén rávezető kérdésekkel segítünk.

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek tartalma:

3/1. A számfogalom megalapozása

- Halmazok összemérése, elemek párosítása. Számlálás, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlása , párosítás.
- Mennyiségek összemérése pl. hosszúság, szélesség, magasság, tömeg, úrtartalom szerint.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek felbontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6-10 számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.

3/2. Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról (kocka, téglatest) .
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról (körlap, háromszög, négyzet, téglalap) fedezzék fel a rész-egész viszonyát.

3/3. Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal. A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Felismerik Magyarország címerét, zászlaját és saját községük címerét, zászlaját.
- Tudja saját és szülei nevét, lakcímét, ismeri szülei foglalkozását.
- Rendelkeznek koruknak megfelelő ismeretekkel a családról, a családtagok munkájáról, egymáshoz való viszonyáról, az együttélés konkrét tapasztalatairól.
- Ismerik a mindennapi életben használatos tárgyakat, sorszámokat, kommunikációs eszközöket, gépeket.
- Ismerik óvodájukat, az ott dolgozókat, azok munkáját.
- Felismerik és megnevezik az emberi testrészeket, az érzékszerveket és ismerik azok funkcióit, védelmét. Ismerik az orvos és a védőnő munkáját.
- Felismerik a közvetlen környezetükben élő növényeket, állatokat jellegzetes külső és belső tulajdonságaik alapján, ismerik a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.
- Ismerik az évszakok jellemző jegyeit, az időjárás és az öltözködés összefüggéseit.
- Gyakorlatban is tudják alkalmazni a gyalogos közlekedés alapszabályait. A különböző közlekedési eszközöket ismerik, s tudják csoportosítani megadott szempontok szerint.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

- Szívesen vesznek részt sétákon, kiránduláson, kiállításon, rendezvényen.
- Logikus gondolkodásuk, probléma megoldó képességük életkoruknak megfelelő.
- Számfogalmuk a 10-es számkörben mozog.
- Meghatározott vagy saját szempontok szerint tudnak tárgyakat mennyiség, szín, nagyság, forma szerint összehasonlítani, szétválogatni, sorba rendezni, párosítani.
- Különbséget tudnak tenni a tő- és sorszámnevek között.
- Ismerik az irányokat, és helyesen értelmezik a feladatvégzés során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent.
- Helyesen értelmezik és használják az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb.
- Helyesen használják a névutókat.
- Felismerik a sorba rendezés logikáját, azt képesek jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető mértani testeket / síkidomokat felismerik, azonosítják: gömb/kör, kocka/négyszet, téglatest/téglalap, gúla (piramis)/háromszög.
- Képesek részekből az egészet kirakni.
- Van tapasztalatuk a tükörképről, szimmetriáról.
- Anonosságokat, különbségeket képesek felismerni és megfogalmazni.

V. 7. Munka jellegű tevékenységek

A gyermek munkáján a *saját személyével kapcsolatos feladatok* ellátását, valamint a *közösség érdekében kifejtett tevékenységét* értjük. A gyermekmunka sok rokon vonást mutat egyfelől a játékkal, másfelől a felnőtt munkájával. Célra irányuló tevékenység, elvégzését külső szükségesség indokolja. Kezdetben a gyermekek óvónői segítséggel, majd önállóan, öntevékenyen végzik. A munka örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység, mely a gyermekektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli. Ezen a területen az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő.

Sajátosságaiból következik, hogy olyan nevelési feladatokat oldunk meg vele, amelyeket más tevékenységi formákkal nem, vagy csak nehezen tudnánk.

Célunk

Készségek, képességek, kompetenciák alakítása:

- Kognitív: pontos feladatértés, az eszközök célszerű használata, összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük fejlődése.
- Szociális-társas: egymás iránti felelősségérzet kialakulása, feladattudat.
- Érzelmi-akarati: önállóság, önértékelés, önbizalom, kitartás.

Tartalma

Különböző munkafajták

1. **Önkiszolgálás**
2. **Csoport életével kapcsolatos munkák, alkalmi munkák**
3. **A környezettudatos magatartás megalapozását segítő munkák**

1. Önkiszolgálás (öltözködés, étkezés, tisztálkodás, környezetük rendjével kapcsolatos teendők ellátása)

A saját személyükkel kapcsolatos mindennapi teendők elvégzése egyéni indítékból fakad, a gyermekek önállósági törekvéseivel függnek össze. Ezeket a tevékenységeket a gyermekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végzik, amikor képesek rá. A testápolással és öltözködéssel kapcsolatos munkafolyamatokat eleinte segítséggel, később önállóan, szükség szerint elvégzik. (kézmosás, fogmosás, öltözés-vetkőzés, gombolás, cipőkötés),

Étkezésnél megtanulják helyesen használni a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.

Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

2. Csoport életével kapcsolatos munkák, alkalmi munkák

Naposi munka

Közösségi megbízatás. Feltétele az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek ismerete, készség szinten való tudása, általában középső csoportos kortól. Óvodánkban a naposok kiválasztása a gyermekekkel közösen megbeszélte rendszer szerint, tízóraira elötte történik, az esetleg hiányzó gyermekekre való tekintettel.

A bátortalan gyermekeket nem erőltetjük, de kellő tapintattal, türelemmel, motivációval buzdítjuk a feladat vállalására.

Nevelőértéke fontos a közösségi kapcsolatok kialakításában, megismerkednek a munkaszervezés elemeivel, erkölcsi tulajdonságaik fejlődnek, önállóságuk növekszik, fokozódik rendszeretük, bírálat, önbírálat készségeinek fejlődésével kifejezőkészségük is magasabb szintre jut.

Ismétlődő vagy alkalmi munkák

Szabályosan ismétlődő vagy alkalmi megbízatások (pl.: játékok helyre tévése, csoportszoba átrendezése, díszítése, játékok javítása, készítése, segítés a kisebbeknek, felnőtteknek, ajándékok készítése, egyéni megbízatások teljesítése). Ezeket a munkatevékenységeket a gyermekek az óvónő kérésére, vagy önálló vállalás alapján végzik. (pl.: frissen levágott fű vagy az avar összegyűjtése, elhordása). Pontosan meg kell mondanunk, mit várunk el tőlük, és azt többnyire önállóan teljesítik.

A nagyobbak bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak.

Időnként olyan megbízásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek. A gyermekek a szülőkkel közösen alkalmanként papírt vagy gesztenyét gyűjtenek. Mindez értékteremtés, a gyermekek annak tudatában is végzik, hogy eredményeként kirándulni mehetünk, kiállítást tekinthetünk meg, játékeszközöket vásárolhatunk stb.

Nevelőértéke: Az értelmi, érzelmi fejlesztés mellett a szociális érzelmek, az akarat és közösségi magatartás fejlesztésében különösen jelentős. Kitartásra nevel.

3. A környezettudatos magatartás megalapozását segítő munkák

El kell érniük, hogy szívesen ápolják a növényeket csoportszobában, udvaron egyaránt. A virágokat ne tépjék le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.

A fű gereblyezésére, levélsöprésre, avar, őszi termések (dió, gesztenye,) összegyűjtésére, kukoricatörés-fosztás-morzsolásra, gyümölcs szedésre (szilva, szőlőszüret) is lehetőséget adunk. A kerti munkát kiválóan össze lehet kapcsolni az alkalmoszerű munkákkal, pl.: a gyümölcsökből salátát, mustot készítünk. Az állatokról való gondoskodás szükségességét, fontosságát tudatosítjuk a gyermekekben: pl. a téli madáretetések alkalmával és látogatásaink során állattartó gazdáknál. Sehol nem szemetelünk! A csoportszobában, udvarunkon elejtett szemetet (pl.: papír zsebkendőt) összegyűjtjük.

Nevelő értéke: sokoldalú érzékszervi megtapasztalás, állandó tevékenykedés során ismereteik elmélyülnek, kiegészülnek. Megértik a természet törvényszerűségeit, egyszerűbb összefüggéseket fedeznek fel. A természetben végzett munka fejleszti a csont- és izomrendszert, a kerti szerszámok használata bonyolultabb mozgás- és érzékszervi összehangolást igényel.

Erkölcsei tulajdonságaik fejlődnek: közösségi tulajdonságaik (pl.: segítőkészség) valamint a természethez való viszonyuk alakul, amely megalapozza a környezettudatos magatartás kialakulását.

Általános feladataink:

- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása.
- A gyermekek megismertetése az eszközök, szerszámok legcélszerűbb és balesetmentes használatával, a munkafázisok helyes sorrendjével.
- Elegendő munkalehetőség szervezése.
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése.
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor.
- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében.
- A munka jellegű feladatokat jutalomból adjuk (nem büntetésként!!!).
- Saját és mások munkájának elismerésére nevelés.

- Arra törekszünk, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek. Ezt dicsérettel, pozitív, a gyerek saját magához mérten fejlesztő értékeléssel fokozzuk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Önállóan, örömmel és igényesen végzik el a saját személyükkel és a csoporttal kapcsolatos munkákat.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére.
- Pozitív kapcsolatuk alakul ki a környezetükkel, a benne élő növényekkel, állatokkal. Szívesen és szeretettel gondozzák a növényeket, állatokat.
- Felismerik a segítségadás lehetőségeit. Szívesen segítenek a kisebbeknek, vagy a felnőtteknek.
- Ismerik a munkaeszközök, szerszámok helyes használatát, megfelelő tárolási módját. Vigyáznak saját és egymás testi épségére.
- Munkájukat, megbízatásaikat pontosan, felelősséggel teljesítik, hibáikat javítják.
- Igényükké válik a környezetük tisztasága és rendje.
- Alakul felelősségtudatuk, kötelességérzetük.
- Saját és mások munkáját elismerik.

V. 8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tanulás nem más, mint a különféle tevékenységek során átélt tapasztalatszerzés, amely a külső környezettel való kölcsönhatás során keletkezik.

A gyermekkor a legtagabb értelemben vett tanulásnak és életfontosságú beállítódások kialakulásának kora.

Az óvodás gyermek értelmének megnyitása elsősorban érzelmein keresztül lehetséges és nem a szándékos tanulással. A gyermek nem tud nem tanulni! Tevékenységek során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanul, s általa fejlődik. A fejlődés az érés és a fejlesztés együttes hatásaként jelentkezik, ezért fontos a türelmes, kiváráó magatartás az óvoda és a család részéről egyaránt. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanulóhoz szükséges alapkészségek, képességek fejlesztését.

Az óvodában a tanulás folyamatos és nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, és az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Feltétele: a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalatszerzés, felfedezés lehetőségének biztosítása, valamint kreativitásának erősítése.

*„Amit hallok, azt elfelejtem,
amit láttam, arra emlékezem,
amit csináltam, azt tudom is!”*

/Ókori bölcs mondás/

Célunk:

- A tanulást támogató környezet megteremtése, az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.
- Az óvodásgyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában

- ⇒ A ***spontán, játékos tapasztalatszerzés*** a nap bármely időszakában megvalósul. Az óvodás gyermek a játékokban és egyéb játékos tevékenységek által fejlődik legjobban. A játék egész személyiségére hat, s a tanulás számtalan lehetőségét hordozza magában. Az óvodai tanulás a játék motivációs fázisára épül, mindvégig játékos jellegű marad. A játék és tanulás jól megfér egymás mellett, hiszen játékos tanulási helyzeteket és tanuló játékhelyzeteket bármikor szervezhetünk.
- ⇒ Az ***utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása***, folyamatában a gyermekkel kapcsolatba kerülő valamennyi felnőtt pedagógiai modell. Később felerősödik a társak hatása is. A közösen kialakított szokások, normák betartása nagyfokú odafigyelést, fokozatosságot, következetességet kíván tőlünk.
- ⇒ A ***gyermeki kérdésekre adott válaszok*** során szerzett ismeretek. A gyermeki kíváncsiságra bátran építhetünk. Számukra minden apró kérdésükre adott válasz mérföldkő lehet egy újabb probléma megértéséhez. Ehhez járulnak hozzá az óvónő által kezdeményezett és irányított kötetlen tanulási lehetőségek, mint :
 - ⇒ az ***óvónő által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés*** pl. természetjárás, séták, kísérletek során
 - ⇒ ***játékos, cselekvéses tanulás***, mint pl. madáretetés, gyümölcssaláta-készítés, stb. és a tevékenységek közben adódó
 - ⇒ ***gyakorlati problémamegoldás (nem feladatmegoldás!)***

Ezek tervezésénél építünk a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. Időpontját nagyfokú körültekintéssel, tapintattal választjuk meg. Történhet a nap bármely szakaszában, amikor a nevelési helyzet és a gyermekek tevékenysége lehetővé teszi. Kötetlen az elhelyezkedés is. Ügyelünk arra, hogy a távozó, illetve bekapcsolódó gyermekek ne zavarják társaikat. Ezek az alkalmak egyaránt oldottak, játékosak, élményszerűek legyenek.

Feladataink:

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
- Szokások alakítása utánzásos minta- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel.
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra.
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során.
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását.
- Részképeség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, megfelelő szakemberhez irányítása.
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges képességeik koruknak megfelelően fejlettek, s alkalmassá teszik őket az iskolai tanulás megkezdésére.
- A részképeség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.
- A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

VI. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

A nevelés csak a **nevelőtestület által elfogadott és az intézményvezető által jóváhagyott** helyi pedagógiai program alapján történhet, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Óvodánkban a köznevelési törvényben meghatározott létszámhatárok figyelembevételével megállapított alapító okirat alapján állapítjuk meg a gyermekcsoport létszámát.

A csoportszervezés formája: mindaddig csak **vegyes életkorú** csoport lehet, amíg a gyermeklétszám miatt egy csoport szervezésére van lehetőségünk. A heterogén (vegyes) életkorú csoport az óvodapedagógustól sokkal nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, toleranciát, rugalmasságot követel.

A **heti- és napirend** az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai életet. Fontos azonban, hogy érvényesüljön ezek *folyamatossága és rugalmassága*.

A napirendben az óvodáskorú gyermek **fő tevékenységét, a játékot** vesszük kiinduló pontnak. Ebből következik, hogy a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk.

A napirendünk lehetővé teszi az időjárástól függően több vagy kevesebb, de a mindennapi szabad levegőn való tartózkodást és a **gondozási feladatokat** nyugodt elvégzését melynek az óvodai élet szervezésében kiemelt szerepe van. Az óvónő - a dajkával együttműködve - a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyerekekkel, segíti önállóságuk fejlődését.

Fontos a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása.

NAPIRENDÜNK : szeptember 1-től – május 31-ig:

6.30 – 10.00	Párhuzamos tevékenységek: gyülekező, szabad játék, szabadon választott tevékenység, kb. 8.30-9.00 között folyamatos étkezés (tízórai), óvónő által szervezett tevékenységek, mindennapos mozgás
kb. 10.00 - 11.30	Levegőzés – séta, udvari játék
11.30 - 12.30	Testápolási teendők - ebéd
12.30 - 13.00	Előkészület a pihenéshez - mese
13.00 - 14.45	Csendes pihenő
14.45 - 16.00	Öltözködés, mindennapi frissítő torna, testápolási teendők – uzsonna, játék, szabadon választott tevékenység hazamenésig

NYÁRI NAPIRENDÜNK : június 1-től – augusztus 31-ig:

6.30 - 11.30	Párhuzamos tevékenységek: játék a szabadban, folyamatos tízórai, fürdés, napozás, egyéb szabadon választott tevékenység, óvónő által szervezett tevékenységek
11.30 - 12.30	Előkészület az ebédhez - ebéd
12.30 - 13.00	Előkészület a pihenéshez, mese,
13.00 - 14.45	csendes pihenő

14.45 - 16.00	Öltözködés, mindennapi frissítő torna, testápolási teendők, uzsonna, játék a szabadban hazamenésig
---------------	--

HETIRENDÜNK:

A hetirend kialakítása a lehetőségek, igények, helyi adottságok, hagyományok figyelembevétel a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva változhat.

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
a külső világ tevékeny meg- ismerése matematikai tartalommal	verselés, mesélés, mondókázás	ábrázolás rajzolás, festés mintázás, kézi munka	ének, zene, énekes játék, gyermektánc	mozgás
Mese	Mese	Mese	Mese	Mese

Az óvodás gyermekek számára az óvónő által szervezett tevékenységi formák is **kötetlenek**, ez biztosítja számukra a tevékenység szabad megválasztását. A gyermek kötetlenségként éli meg, azonban az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéséhez szükséges tevékenykedés feltételrendszerét. Ez a tevékenységi forma megkívánja tőlünk, hogy pedagógiai ismereteinket folyamatosan bővítsük, ismerjük a gyermekek egyéni szükségletét, aktuális fejlettségi szintjét és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjunk tervezni. Tehát tudatosságot, nagyfokú szervezési készséget, áttekintőképességet és nagyfokú kreativitást igényel.

A tevékenységek közül a szervezett mozgást (tornát) a kisebbeknek és a nagyobbaknak külön-külön csoportokban, de a csoportokon belül mindenkinek egyszerre szervezzük, hiszen a mozgásos kooperációs játékok, sor- és csapatversenyek a különböző fogó- és labdajátékok több gyermek egy időben történő részvételét igénylik.

Ezen kívül a mozgás baleseti forrás lehet, ezért az óvónőtől fokozott figyelmet igényel, ami más párhuzamos tevékenység mellett nem megoldható.

A gyermek, ha igényli, bármikor kiléphet a tevékenységből.

„Minden módszer jó, ami éhséget ébreszt a tudás iránt” - mondta Freinet

Az óvodapedagógus önmaga dönti el, hogy mikor, milyen módszereket alkalmaz az irányított tapasztalatszerzéshez.

A lényeg az, hogy cselekvés közben, aktív közreműködéssel érzékeljenek, tapasztaljanak, tanuljanak és valódi, a környezetükben meglévő problémákkal foglalkozzanak.

Feladataink a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

A fejlődés nyomon követése:

A gyermek fejlődése (motoros, értelmi, érzelmi- akarati, szocializációs, anyanyelvi, verbális képességét és mozgásfejlődését) évente 2 alkalommal az óvodai adminisztrációs online rendszerben (ovpedben) a személyiség fejlődést nyomonkövető naplóban rögzítjük. A dokumentumot a szülők februárban, júniusban (az előre egyeztetett napokon) fogadóóra keretében megtekinthetik.

Amennyiben a gyermek valamely szakszolgálat által készített szakvéleménnyel is rendelkezik, úgy ez a dokumentum is bekerül a személyiségi naplóba. Félévkor és a nevelési év végén - gyermekeink fejlettségi mutatóit figyelembe véve - **a program értékeli az óvodai nevelőmunkát.**

Óvodánk ünnepei, jeles napok hagyományainak rendje

Az ünnepélyek, megemlékezések, jeles napok (irányadó) időpontja:

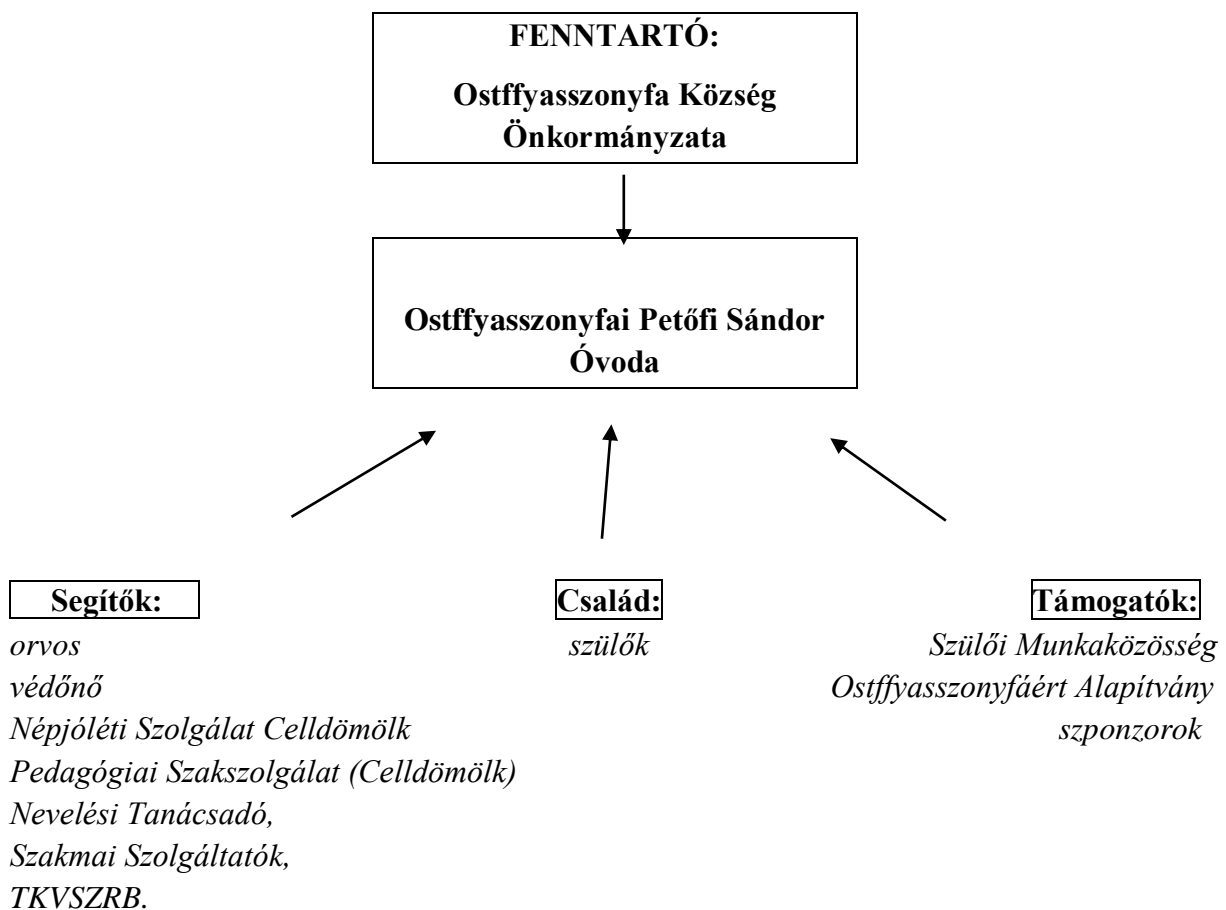
Megnevezés a nevelési év időrendjében:

- a gyermekek születésnapjának megünneplése - minden hó végén
- Zenei világnap - október 1.
- Állatok világnapja - október 4
- Idősek napja - november 5.
- Adventi készülődés - december 1.
- Mikulásvárás - december 6.
- Karácsony (meghitt belső ünneplés)
(előtte karácsonyfa állítás a szülőkkel) - december 15-22 között
- Farsangi multság - jelmezes bemutatkozás - február 15.
- Március 15. - nemzeti ünnep
megemlékezést tartunk az óvodában, majd a faluban sétát teszünk a
Petőfi emlékhelyek körül, elhelyezzük kis zászlóinkat. - március 14.
- Víz világnapja - kirándulás vízpartra
(rossz idő esetén „vizes” játékok a csoportszobában) - március 22.
- Húsvét
(ajándékkeresés az udvaron, előtte tojásfestés-díszítés) - húsvét előtti pénteken

- Anyák napja – évváró - az ünnephez közeli napokban
- Óvodai ballagás - június elején
- Gyermeknap (változó programokkal) - május vége/ június elején
- Iskolalátogatás a nagycsoportosokkal (1. o.-ban) - május végén/június első hetében
- Bábszínház előadás a KMK-ban (Celldömölkön) - KMK ajánlása szerint

VII. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

VII. 1. Az intézmény irányítási, szervezeti modellje

A kapcsolat kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező.

VII. 2. Óvodánk kapcsolatai

Az óvoda a társadalomban elfoglalt helye szerint kapcsolatban van különböző szervezetekkel, intézményekkel, csoportokkal.

Legfontosabb és legszorosabb kapcsolata az óvodába járó gyermekek családjával van.

Tiszteletben tartjuk, hogy a *gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége*, ezért saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a kölcsönös bizalom és tisztelet. Ebben az együttműködésben vállalva a kezdeményező szerepet.

Az óvoda és a család

A gyermek elsősorban a családban nevelődik. Az óvoda kiegészítő, esetenként hátrányt csökkentő szerepet tölt be.

A szülő tud legtöbbet gyermekéről, ő ismeri legjobban igényeit, szükségleteit, addigi életét, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása, tapasztalata, melyek alapján hathatós segítséget tud nyújtani a neveléshez. A korrekt, **partneri együttműködés elengedhetetlen.**

Az együttműködés során figyelembe kell vennünk a családok sajátosságait, szokásait, hogy fokozottan érvényesíthessük a *segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait*.

A családdal való kapcsolattartás formái óvodánkban:

A **családlátogatás** célja, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól. Szükség esetén a gyermek érdekében a gyermekvédelmi felelőssel együtt végezzük ezt.

A gyermekek fogadása (beszoktatása)

Óvodánkba leggyakrabban a családból, (ritkán bölcsődéből vagy más közösségből) érkeznek a gyermekek. A befogadás minősége a későbbi közösségi életet is meghatározza, ezért mindent megteszünk a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családias légkör megtapasztalására.

A befogadás, beszoktatás módjairól a szülőket a beiratkozáskor, szülői értekezleten is tájékoztatjuk.

Ennek leggyakoribb formái óvodánkban:

- Nevelési év megkezdése előtti ismerkedés (nyári, udvari ismerkedés délelőttönként)
- Anyás beszoktatás (kiválóan bevált, s egyben a szülő is jobban megismeri az óvodai életet, szokásokat)

A közös programok, ünnepek lehetőséget teremtenek a család és óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveink közelítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, kulturális eseményeket, s az ezekre való felkészülést. Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségeiben, mint belső tartalmukban.

A mai nemzedék fontos feladata a hagyományok, népszokások ápolása, értékeink megőrzése, továbbadása. Ezek később óvodánkra jellemző hagyománnyá válhatnak.

Az óvoda nyitottságából adódóan ahhoz, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen a gyermekével történt eseményekről, fejlődéséről, valamint az óvodapedagógus is a gyermekkel a családban történt fontosabb eseményekről, **napi kapcsolattartásra van szükség**. Erre általában a délutáni (hazamenés előtti) időszak a legmegfelelőbb, de szükség esetén a reggeli érkezés idején is sort kerítünk rá.

A fogadóórák célja a szülők tájékoztatása gyermekük egyéni fejlődéséről.

A fogadóórák megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint, időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő is bármikor kérhet, ennek hiányában az óvónő évente legalább egyszer, de nagyobb változás vagy probléma esetén azonnal beszélgetést kezdeményez a szülővel. Fontos, hogy az óvónő mindig felkészülten vegyen részt ezeken a megbeszéléseken (a gyermek munkáival, saját fejlegyzéseivel).

Szülői értekezlet:

Az óvodát, a gyermekeket, a szülők nagyobb közösségét érintő témák, feladatok, programok, problémák megbeszélése. Az óvodapedagógusok feladata a szülők véleményének meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele. Szülői értekezletet évente kétszer, szükség esetén többször is tervezünk. Idejéről, témájáról a faliújságon keresztül, legalább 7 nappal előbb tájékoztatjuk a szülőket, de tartalmazza a közzétételi lista is. A szülői értekezleten jelenléti ív és jegyzőkönyv készítése kötelező. A szülői értekezletek mellett, **a faliújságon, E-mail-ben, és a zárt messenger csoportban** is megosztunk aktuális nevelési, egészségnevelési témájú cikkeket, közérdekű információkat. Ezzel igyekszünk minél több hasznos információhoz juttatni a szülőket az együttnevelés érdekében.

A dajka kapcsolatai: Mivel az óvónők közvetlen segítőtje, rajta keresztül is érezniük kell a szülőknek, hogy gyermekük biztonságban és szeretetben nevelkedik az óvodában. A csoport – és tornaszoba, öltöző, gyerekmosdó, előtér tisztaságáról is ő gondoskodik. **A dajka nem adhat a szülőknek nevelési tanácsot vagy bármilyen információt a gyermekkel kapcsolatban.** Kivéve az étkezéssel és a gondozással összefüggő észrevételek. Más esetben a szülőt finoman az óvónőhöz irányítja.

Kapcsolattartás egyéb nevelési-, oktatási-, szakszolgálati-, kulturális intézményekkel:

Művelődési intézményekkel:

Községünkben 2021.09.01-től közösségi szintérenként működő művelődési ház többféle lehetőséget nyújt számunkra:

- Itt kapott helyet a községi könyvtár, melynek az óvodások is látogatói. Alkalmanként bábszínházi előadások, meghívott zenekarok, színjátszó csoportok, stb. megtekintése.

- A művelődési házban figyelemmel kísérjük a kiállításokat, gyermekeink részt vehetnek a játszóházi alkalmakon.

Környékünkön elérhető közelségben szervezett programok látogatói vagyunk. Ezáltal nagyobb kitekintésre, összehasonlításra van lehetősége a gyermekeknek. (pl.: a celldömölki Kemenesaljai Művelődési Központ kiállításainak, bábszínházi előadásainak, a csöngői Weöres Sándor Emlékmúzeum megtekintése.)

A látogatások során a gyermekek közelebb kerülnek szűkebb és tágabb környezetükhöz, megtanulják értékelni a szépet, mások munkáját megbecsülni és reményeink szerint igényükké válik a kulturálódás.

Egyéb kapcsolataink:

Óvodánk feladata megfelelő tartalmi kapcsolatot kialakítani és fenntartani :

⇒ **A Községi Önkormányzattal** - az erőforrások miatti hatékony gazdálkodás és közös céljaink érdekében folyamatos az együttműködés.

⇒ A falu **általános iskolájával** - kapcsolatunkban a kölcsönös nyitottságra és kezdeményezésre törekszünk, hiszen az átmenet megkívánja a két intézmény együttműködését.

A kölcsönös érdeklődés egymás munkája iránt, a látogatások hozzájárulnak egymás nevelési céljainak megismeréséhez, az elvárások jobb megértéséhez.

A kapcsolattartás formái:

- kölcsönös látogatások (részletesebben az iskolába lépés feltételeinél)
- tájékoztatások (a várható alkalmazkodási nehézségekről, alkalmanként a Nevelési Tanácsadó, logopédus szakvéleményéről stb.....)
- egymás rendezvényein, ünnepein történő megjelenés, közreműködés.

⇒ **Pedagógiai Szakszolgálatokkal** (Nevelési Tanácsadó, Regionális Pedagógiai Szolgáltató Központ, Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottságok, logopédiai szolgálat ...), segítségüket a nevelési programunk végrehajtásához, gyermekeink neveléséhez, a folyamatos szakmai továbbképzésekhez vesszük igénybe.

⇒ **Egészségügyi Szolgáltatókkal** (orvos, védőnő, a gyermekek egészségügyi vizsgálata miatt)

⇒ **Gyermek és Ifjúságvédelem Intézményei** (Gyermekjóléti Szolgálat, Családsegítő, gyámhatóság) megbízottjával, akik a gyermekek nevelését, gondozását speciális szakismereteikkel elősegítik. Alkalmazkodást segítő, érzelmi intelligencia fejlesztésre irányuló foglalkozások szervezésére és megtartására kapunk lehetőséget.

⇒ **egyéb támogatókkal**: Ostffyasszonyfáért Alapítvány, szponzorok

⇒ (A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda **a külhoni magyar óvodákkal** kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.)

VIII. AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. Az óvodai nevelés tehát az érés folyamata mellett is csak egy a környezeti hatások közül, amelyben a családi nevelésnek, a spontán környezeti hatásoknak, a tömegkommunikáció eszközeinek is óriási szerepe van.

Bár az óvodai nevelés igen jelentős e hatások közül, mégsem csupán ennek az egynek az eredménye vagy kudarca, ha egy gyermek hat-hét éves korára nem érte el a szükséges fejlettségi szintet.

A közoktatási törvény úgy rendelkezik, hogy az óvoda a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. A rugalmas beiskolázás lehetőséget nyújt a fejlettség szerinti iskola kezdésre:

„A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A szülő kérelmére, a felmentést engedélyező szerv döntése alapján, a gyermek további egy évig az óvodai nevelésben vehet részt. A halasztást gyámhatóság is kezdeményezheti. A kérelmet legkésőbb az iskolakezdés évének január 18-áig nyújthatja be a szülő v. a gyámhatóság, a felmentést engedélyező szervhez. Az eljárás ügyintézési ideje 50 nap. A szülő, kérelme alátámasztására, kérelméhez csatolja a gyermek fejlettségét alátámasztó óvodai dokumentumokat is. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki. Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig, óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség.

Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, felmentést engedélyező szerv a szülő kérelmére engedélyezheti, hogy a gyermek hat éves kora előtt megkezdje az iskolát. Nkt. 45. § (2)

Az iskolára való alkalmasság elérése mellett az óvoda célja, a gyermekek zökkenőmentes iskolai beilleszkedése. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy a nagycsoportos gyermekeink érdeklődéssel és örömmel készüljenek az iskolára. Például lehetővé tesszük, hogy a gyerekek meglátogathassák az iskola első osztályát, ahol megismerkedhetnek a leendő tanító nénivel, az iskola berendezésével, az iskolai élettel. Lehetőség szerint látogatásra hívjuk meg a leendő első osztályos tanító néniket, hogy megismerkedhessenek a nagycsoportos gyermekekkel.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki, szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

TESTILEG egészségesen fejlődő gyermek:

- életkorának megfelelően arányosan fejlett, teherbíró, – hatéves korára eljut az első alakváltozáshoz (egy átlagos gyermek kb.120-130 cm magas, és 20-22 kg súlyú). Természetesen ettől lefelé és felfelé is lehetnek eltérések, megkezdődik a fogváltás.
- mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes.
- mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését képes szándékosan irányítani.

LELKILEG egészségesen fejlődő gyermek:

- Nyitott, érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre, képességei alkalmassá teszik a tanulás megkezdéséhez:
- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik (téri észlelés fejlettsége, a vizuális és az akusztikus differenciálás, téri tájékozottság, térbeli mozgásfejlettség, testséma kialakulása).
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, növekszik annak tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Kialakulóban van az elemi fogalmi gondolkodás (a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett).
- Folyamatosan és érthetően beszél, tud különböző mondatfajtákat, mondatstruktúrákat alkotni, minden szófajt használ, mások beszédét végig tudja hallgatni és megérti.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről (név, lakcím, szülők foglalkozása, továbbá pl. napszakok, gyalogos közlekedés szabályai, lakóhely ismeret, környezetében élő növények, állatok gondozása, védelme, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit).
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait.

SZOCIÁLISAN egészségesen fejlődő gyermek:

- Kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására.
- Képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.
- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Feladattudata kialakulóban van, (feladatértés, feladattartás formájában) s ez a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív- elvégzésében nyilvánul meg.
- Kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelme életkorának megfelelően fejlett.

A felsorolt alapképességek megléte biztosítja a zökkenőmentes iskolakezdést, az örömteli írás-olvasást. Egy-egy részterület gyengesége még nem teszi lehetetlenné a tanulást, de kisebb-nagyobb nehézségeket okozhat. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében csak folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el a befogadó iskola elvárásainak megfelelő fejlettségi szint.

IX. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A pedagógiai program érvényességi ideje:

2023. szeptember 1-től visszavonásig érvényes.

A program felülvizsgálatának és módosításának indokai lehetnek:

Kötelező:

- Jogszabályváltozás
- Fenntartó által meghatározott feladatváltozás

Lehetséges:

- A nevelőtestület igénye - pl. sikeres innováció eredményeinek beépítése

A pedagógiai program nyilvánossága:

A program mindenki számára nyilvános és szabadon hozzáférhető:

Megtalálható:

- 1 nyomtatott példány az óvodavezetői irodában
- A KIR (Közoktatási Információs Rendszer) - Szülők Információs Rendszerében
- Az óvoda számítógépén ill. számítógépes adathordozón (pendrive-on)
- 1 példányban az óvodapedagógusoknál számítógépes adathordozón
- ovped dokumentumai között.

X. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A pedagógiai program rendelkezései során a fenntartóra többletkötelezettség nem hárul. Az intézmény egyes programjai során felmerülő költségekhez, melyek finanszírozása a fenntartónak nem kötelessége (pl. a gyermekek egész napos kirándulásának költségei, úszótanfolyam, családi nap költségei) illetve az intézmény berendezéseinek korszerűsítéséhez a fenntartó hozzájárulhat, amelyről a képviselőtestület alkalmanként vagy évente az intézményi költségvetés tárgyalása során jogosult dönteni.

A programot készítette: Talabér Sándorné óvodavezető.

A Pedagógiai Programot a nevelőtestület 2023. szeptember 1-én megtartott alkalmazotti értekezleten elfogadta.

Földiné Csóka Mária
a nevelőtestület nevében

A programot a Szülők Közössége megismerte és véleményezte:

Szente- Beke Szimonetta
SZM elnöke

Jóváhagyta:

Talabér Sándorné
óvodavezető